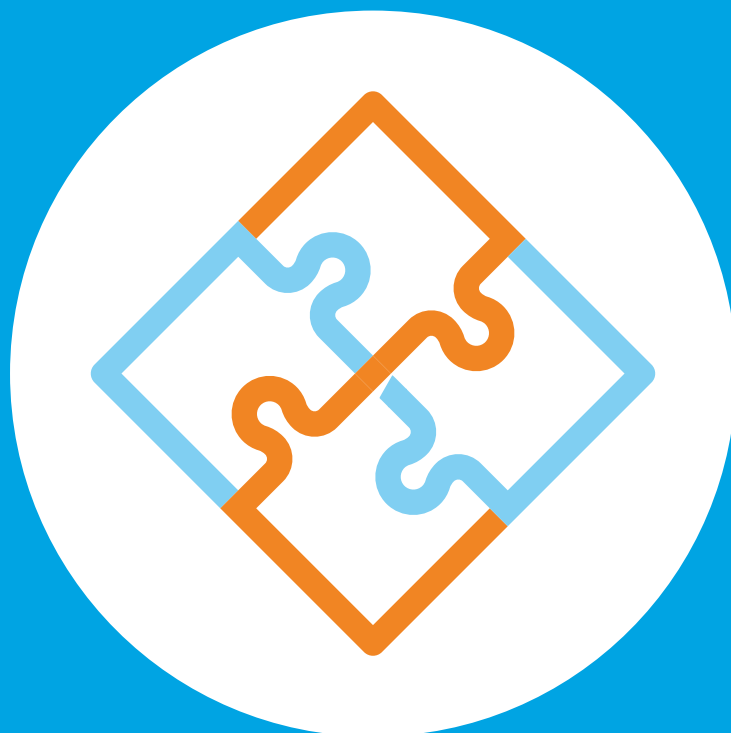

Focus op ‘de pleger’ – deel van het geheel

Bouwstenen plegeraanbod in vrijwillig kader huiselijk geweld en kindermishandeling voor (centrum)gemeenten en GHNT-regio's

Juli 2021

Geweld Hoort Nergens Thuis is een nationaal meerjarenprogramma
in opdracht van de ministeries van VWS en JenV en de VNG

Sander van Arum, expert Stichting Civil Care
Caroline Mobach, adviseur Caroline Mobach Advies & Partners
Richella Stolzenbach, trainee Sociaal Domein BMC

Voorwoord

In de periode juni 2020 tot en met maart 2021 hebben Sander van Arum, Caroline Mobach en Richella Stolzenbach in opdracht van het landelijk programma Geweld hoort nergens thuis bouwstenen uitgewerkt voor regio's/gemeenten voor het organiseren en uitvoeren van vrijwillig plegeraanbod. Deze bouwstenen vormden het tweede deel van de opdracht een QuickScan uit te voeren naar het beschikbare vrijwillige aanbod voor plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling in de Veilig Thuis-regio's. Andere onderdelen uit de Quickscan treft u aan als bijlagen, zoals succesfactoren en een overzicht van bestaand aanbod. Het overzicht pretendeert niet volledig te zijn, de informatie is opgehaald via de regio's en door literatuurstudie. Het is nodig om meer aandacht te hebben voor de pleger, als onderdeel van een systeemgerichte benadering. Dat werd zo nu en dan treffend verwoord door deelnemers aan de QuickScan en is in drie uitspraken hier gemarkeerd. Met de auteurs bedanken wij de regionaal projectleiders GHNT en verschillende experts/sleutelfiguren op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling voor hun medewerking aan de vragenlijsten en de tijd om hen te woord te staan en kritische reacties te geven op de bevindingen uit de QuickScan. Het betreft experts/sleutelfiguren uit (forensische) GGZ-partners en wetenschap, Veilig Thuis, Vrouwenopvang, Justitiepartners, Zorg en Veiligheidshuizen en gemeenten. 15 van de 26 Veilig Thuis regio's hebben vragenlijsten beantwoord. En niet onvermeld kan blijven Katrien de Vaan, projectleider en adviseur bij Regioplan, die specifieke expertise heeft toegevoegd t.a.v. gendersensitief plegeraanbod. Daarnaast danken wij Mohini Awadhpersad, Tijne Berg, Wietske Dijkstra en René Haring, leden van de klankbordgroep, voor hun waardevolle adviezen en persoonlijke verhalen mede waardoor de leefwereld naar wij hopen een goede plek heeft gekregen in de bouwstenen die uit de QuickScan zijn ontleend. Het programma Geweld hoort nergens thuis dankt de auteurs voor hun betrokken en deskundige inzet en voor de heldere uitkomsten, adviezen en bouwstenen. We hopen met hen dat ze bijdragen aan daadwerkelijke focus op de pleger, als deel van het geheel.

Peter van der Linden
namens het programmateam Geweld hoort nergens thuis

Den Haag, juni 2021

'Veiligheid voorop betekent dat we eerst kijken naar slachtoffer en kinderen. Dit is noodzakelijk maar zonder oog voor de pleger stopt het geweld nooit. Dit is voor mij systeemgericht werken. Alle betrokkenen zijn nodig om het weer stabiel veilig te maken. Om effectief te kunnen zijn is de plegeraanpak en het plegeraanbod onderdeel van de gehele integrale aanpak. Daar hebben we nog een wereld te winnen met elkaar'.

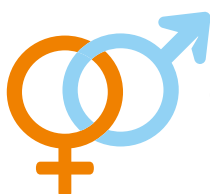
Debbie Maas, bestuurder Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond – voorzitter Landelijk Netwerk Veilig Thuis

'Geweld ontstaat vanuit een bepaalde dynamiek tussen de betrokkenen zelf. Daarom is het belangrijk dat we ons zowel richten op het slachtoffer als op de pleger en op de geweldspatronen die tussen hen spelen. Indien er meer focus is op het plegen van geweld zelf (plegerspoor) en het gezamenlijke patroon, wordt de kans op herhaling van geweld verkleind en de stabiele veiligheid vergroot'.

Marieke Blanken, regionaal projectleider GHNT Midden-Brabant

'Voor plegers zijn verschillende soorten aanpak en aanbod nodig. In mijn situatie heeft het lang geduurd om de juiste hulp te vinden'.

René Haring, lid van de landelijke Spiegelgroep ervaringsdeskundigen programma Geweld hoort nergens thuis en oprichter Agressie, en daarna?

Geweld hoort nergens thuis
Plegeraanpak

Inhoud

Inleiding	5
1 Bouwstenen	7
1.1 Inleiding	7
1.2 Bouwstenen gericht op de gemeentelijke organisatie (kwaliteitsstandaard 1 en 2)	8
1.3.1 Bouwstenen gericht op alle professionals in de lokale (wijk)teams (kwaliteitsstandaard 3 en 6)	9
1.3.2 Bouwstenen gericht op professionals in de lokale (wijk)teams aan wie Veilig Thuis casuïstiek overdraagt (kwaliteitsstandaard 4, 5, 7 en 8)	10
1.4 Bouwstenen gericht op beschikbaar hulpaanbod (kwaliteitsstandaard 9)	11
1.5 Bouwstenen gericht op samenwerking lokale (wijk)team en Veilig Thuis (kwaliteitsstandaard 10)	13
Bijlage 1. Succesfactoren uit goede voorbeelden plegeraanbod en plegeraanpak	14
1 Succesfactoren in lokale (wijk)teams	15
2 Succesfactoren bij huisverbod en vervolg na huisverbod	16
3 Succesfactoren aan overlegtafels (Actieoverleg, MDA++ en ZSM)	17
4 Succesfactoren in samenwerking met ervaringsdeskundigen	18
5 Succesfactoren en werkzame elementen in een systeemgerichte plegeraanpak	19
Bijlage 2. Inventarisatie plegeraanbod vrijwillig kader	20
1 Laagdrempelige (systeemgericht) vrijwillig hulpaanbod aan plegers	20
2 Specialistisch systeemgericht plegeraanbod	25
3 Plegeraanbod in samenwerking met ervaringsdeskundigen	27
4 Interventies (bij afweging) samenloop Zorg en straf	28
5 Interventies (en hulpaanbod) ingedeeld op basis van effectiviteit	30
6 Overige initiatieven plegeraanpak	35
Bijlage 3. Aandacht voor gender in het vrijwillig hulpaanbod voor plegers	36

Inleiding

In opdracht van het landelijk programma Geweld hoort nergens thuis en haar opdrachtgevers is een QuickScan¹ gedaan, die de basis vormt voor deze publicatie. Daaruit vindt u hier de gevonden succesfactoren, wat u er als gemeente aan kan doen en wat er in Nederland aan aanbod te vinden is. Centraal staan bouwstenen om de gemeenten te ondersteunen in het integreren van de plegeraanpak in de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties.

De QuickScan richt zich op de beschikbaarheid van een geïntegreerd aanbod voor volwassen (vermoedelijke) plegers die niet (of nog niet of nadat ze) strafrechtelijk vervolgd zijn voor hun acties. Daarmee ligt de focus op vrijwillige interventies² voor plegers met aandacht voor overlap- of overgangsgebieden tussen vrijwillig en straf en omgekeerd.

In het programma Geweld hoort nergens thuis (GHNT), de regio's en gemeenten lopen een aantal rode draden die de kern vormen van de landelijke, regionale en lokale aanpak:

- 1 Visie gefaseerd werken aan veiligheid³;
- 2 Het versterken van de lokale (wijk)teams⁴;
- 3 Samenwerking voor gezinnen/huishoudens met de meest complexe problematiek en volgens MDA++⁵ 6;
- 4 Traumasensitief werken⁷.

Het is nodig ook in te gaan op de plek van de pleger binnen deze dragers van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Een vertegenwoordiging van regionaal projectleiders GHNT en experts heeft knelpunten en succesfactoren benoemd gerelateerd aan plegeraanbod en plegeraanpak. Knelpunten liggen op het gebied van beperkte beschikbaarheid van laagdrempelig aanbod voor plegers en het organiseren en

¹ "Focus op 'de pleger' – deel van het geheel" Opbrengsten QuickScan en bouwstenen plegeraanbod vrijwillig kader huiselijk geweld en kindermishandeling voor (centrum)gemeenten en GHNT-regio's. Arum van, Mobach en Stolzenbach, maart 2021.

² In deze publicatie spreken we over het vrijwillig kader ter onderscheiding van het strafrechtelijk kader waarbij de rechter een uitspraak doet. Feitelijk is het begrip 'vrijwillig 'kader' een contradictie.

³ © Vogtländer & Van Arum Bron: Landelijk visiedocument 'Eerst samenwerken voor veiligheid, dan samenwerken voor risicogestuurde zorg' (2016).

⁴ Zie ook Kwaliteitskader Werken een veiligheid voor lokale (wijk)teams. <https://www.huiselijkgeweld.nl/publicaties/publicaties/2019/11/21/kwaliteitskader-werken-aan-veiligheid-voor-lokale-wijkteams>

⁵ Bouwstenen MDA++. Februari 2020. Nationaal Programma Geweld hoort nergens thuis. Ministerie van VWS, JenV en VNG.

⁶ En: Verdiepingskaart MDA++ Huiselijk geweld zonder minderjarige kinderen

⁷ "Om de cirkel van geweld duurzaam te doorbreken is het nodig dat er veiligheid wordt gecreëerd in onveilige situaties. Hiervoor is goede afstemming nodig met partijen die – waar nodig onder dwang – (veiligheids-) maatregelen kunnen treffen. Om veiligheidsmaatregelen te kunnen opleggen is vaak uitgebreid feitenonderzoek nodig dat aan bepaalde eisen voldoet. Daarna is er ruimte om de oorzaken aan te pakken die de onveiligheid veroorzaken en kan er gewerkt worden aan herstel van (ontwikkelings-)schade. Effectieve hulp moet snel beschikbaar zijn en gericht zijn op medisch en psychologisch herstel, de zogenaamde herstelgerichte interventies. Nog lang niet alle slachtoffers van mishandeling en huiselijk geweld krijgen hulp, of de juiste hulp. Hulp moet gericht zijn op duurzaam herstel. Hiervoor is nodig dat de hulp zich niet alleen richt op het slachtoffer maar op het hele gezin of alle directbetrokkenen. Ook specifiek voor plegers is er een hulpaanbod nodig om herhaling te voorkomen. De reguliere (jeugd)hulp is niet altijd toegespitst op het verwerken van trauma of op een aanpak met aandacht voor verwerken van een mogelijk trauma van de pleger." (Geweld hoort nergens thuis. Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling. Ministerie van Justitie en Veiligheid, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Vereniging van Nederlandse Gemeenten. April 2018. Pagina 25.

uitvoeren van plegeraanbod. Ook zijn er plegergerelateerde knelpunten en specifieke knelpunten die te maken hebben met randvoorwaarden. Conclusie uit de probleemverkenning is dat meer en gerichtere aandacht voor plegers als onderdeel van een integrale systeemgerichte benadering nodig is en kan bijdragen aan directe en stabiele veiligheid in gezinnen en huishoudens.

Op basis van succesfactoren en goede voorbeelden zijn bouwstenen verwoord voor gemeenten en regio's vanuit plegerperspectief. Deze zijn in deze publicatie op een rij gezet. De bouwstenen zijn bedoeld ter vergroting van de beschikbaarheid van een geïntegreerd aanbod voor (vermoedelijke) plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling die niet (of nog niet of nadat ze) strafrechtelijk zijn vervolgd voor hun acties. Daarmee ligt de focus op vrijwillige interventies voor plegers met aandacht voor overlap- of overgangsgebieden tussen vrijwillig en straf en omgekeerd. De bouwstenen sluiten aan bij het Kwaliteitskader Werken aan veiligheid lokale (wijk)teams (VNG, 2019).

Verder enkele opmerkingen over 'de pleger'. Achter deze term gaat een grote diversiteit aan mensen schuil. We denken bij plegers vaak aan mannen. Dat heeft te maken met gender: de sociaal-culturele rollen die we als samenleving aan mannen en vrouwen toeschrijven.⁸ Het plegen van geweld past beter bij de mannelijke rol; het zijn van slachtoffer beter bij de vrouwelijke. Mannen en vrouwen gedragen zich naar die rollen. Dat betekent dat we inderdaad in de prevalentiecijfers meer mannen als pleger en meer vrouwen als slachtoffer zien. In de dynamiek die leidt tot huiselijk geweld en kindermishandeling zien we dat opvattingen over man- en vrouwzijn, en met name ook de verwachtingen die daaruit voortvloeien, een belangrijke rol spelen, zowel bij het geweld zelf als in de manier waarop instanties daarmee omgaan. De uitwerking van gender is echter niet absoluut en ook niet eendimensionaal, en het is belangrijk om daar bij de invulling van het begrip pleger en bij de plegeraanpak rekening mee te houden. Lang niet alle plegers zijn man, lang niet alle slachtoffers zijn vrouw. Gender speelt vaak een rol bij geweld in intieme relaties maar lang niet altijd en zeker ook niet als enige factor.⁹ 'De pleger' heeft dus vele kenmerken. De problematiek van plegers plaatsen we in het bredere kader van de relaties, relatiedynamiek en patronen tussen alle betrokkenen in het cliëntsysteem. Alle factoren die leiden tot het ontstaan en voortduren van het geweld hebben aandacht nodig. Het gaat in deze bouwstenen om een zeer diverse groep van volwassen mannen en vrouwen (vaak ook vaders en moeders, adolescenten en volwassen kinderen) en (ex-) partners. Onze eigen vaak te smalle opvattingen van wie en wat een pleger is, dragen ertoe bij dat we schadelijk gedrag (de onveiligheid) over het hoofd zien. Zoals bijvoorbeeld een pleger van intiem terrorisme bij complexe scheidingen of bij moeders die hun kinderen verwaarlozen en slechts opvoedondersteuning wordt ingezet zonder hulp voor de eigen persoonlijke problematiek van de moeder. Een systeemgerichte blik voor alle plegers draagt bij aan het stoppen van geweld en aan duurzame veiligheid, maar de aanpak kan hierbij niet eenvormig zijn. Zo is bij de groep waarbij de pleger het slachtoffer manipuleert, controleert en/of belaagt ('dwingende controle' en stalking door een (ex-) partner) mediatie of systeemtherapie niet helpend en vergroot die zelfs de schade. Het gaat om een samenhangende systeemgerichte benadering op maat.

De eerste bijlage bevat de succesfactoren en goede voorbeelden uit de QuickScan¹⁰.

De tweede bijlage is een inventarisatie van beschikbaar plegeraanbod in het vrijwillig kader.

We wensen de regionale projectleiders Geweld hoort nergens thuis en de contactambtenaren van de gemeenten met deze publicatie veel succes en inspiratie in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

⁸ Bron Regioplan. 'De sociaal-culturele rollen die zijn verbonden aan man- en vrouw-zijn, en de verwachtingen en verschillen in macht en afhankelijkheid die daaruit voortvloeien'. P.7 van de Genderscan aanpak huiselijk geweld. 2013.

⁹ Zie voor meer informatie over de relatie tussen gender en huiselijk geweld: K. de Vaan, H. Harthoorn en K. Martina (2021) De relatie tussen gender en geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld: een analyse (Amsterdam: Regioplan).

¹⁰ "Focus op 'de pleger' – deel van het geheel" Opbrengsten QuickScan en bouwstenen plegeraanbod vrijwillig kader huiselijk geweld en kindermishandeling voor (centrum)gemeenten en GHNT-regio's. Arum van, Mobach en Stolzenbach, maart 2021.

1 Bouwstenen

1.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat bouwstenen voor gemeenten/regio's op basis van de opbrengsten van de QuickScan. Deze bouwstenen sluiten aan bij het Kwaliteitskader werken aan veiligheid lokale (wijk)teams (VNG, 2019) en de vragen aan gemeenten in de bijbehorende zelfscan. Hiermee krijgt het Kwaliteitskader een verdiepingsslag vanuit plegerperspectief. De verdiepingsslag neemt het werken met de pleger in het vrijwillig kader vanuit/met de lokale teams als vertrekpunt.

Veel van de inhoudelijke punten zijn namelijk 'universeel' geldend.

De bouwstenen volgen de indeling van de kwaliteitsstandaarden uit het kwaliteitskader. Het kwaliteitskader kent 10 kwaliteitsstandaarden, zie tabel 1.1 hieronder.

Tabel 1.1 Kwaliteitsstandaarden uit Kwaliteitskader

Gebundelde Kwaliteitsstandaarden	Gericht op:
1 & 2	Gemeentelijke visie en opdracht aan de lokale (wijk)teams
3 & 6	Alle professionals in de lokale (wijk)teams
4, 5, 7 & 8	Professionals uit de lokale (wijk)teams aan wie Veilig Thuis overdraagt
9	Beschikbaar hulpaanbod
10	Samenwerking tussen het lokale (wijk)team en Veilig Thuis

Per gebundelde categorie wordt het plegerperspectief verder verdiept.

1.2 Bouwstenen gericht op de gemeentelijke organisatie (kwaliteitsstandaard 1 en 2)

Kwaliteitsstandaard 1 en 2

- Integrale gemeentelijke visie op inrichting van de lokale infrastructuur: leer elkaar kennen, spreek dezelfde taal en hanteer dezelfde begrippen.
- Expliciteer wie wat wanneer doet (inrichting van de infrastructuur).

Bouwstenen

Integreer de pleger in de aanpak

Besteed aandacht aan het perspectief van de pleger als onderdeel van de implementatie van de visie gefaseerd samen werken voor veiligheid. Is er in alle fases van de visie gelijkwaardige aandacht voor 'plegers' zodat de focus daadwerkelijk op alle gezinsleden is gericht? Wordt vanaf de start echt aangesloten op de pleger? Een valkuil is om de pleger afzonderlijk te benaderen met een eigen aanpak los van het systeem. Het gaat erom de pleger binnen de systeemgerichte benadering een volwaardige plek te geven. Gerichte aandacht voor gedragsverandering bij de pleger is nodig om zowel directe als stabiele veiligheid te realiseren.

Koppel zorg en straf binnen de eigen gemeente

Maak een overkoepelend veiligheidsplan bij huiselijk geweld en kindermishandeling met professionals van lokaal (wijk)team en andere professionals vanuit zorg en/of straf.

Neem het perspectief van de pleger op in de regiovisie

- Neem het gedrag van de pleger expliciet op in de regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling 'als onderdeel van het geheel'. Dat wil zeggen als een vorm van geweld die integraal en indien mogelijk systemisch moet worden gestopt en structureel opgelost. De verschillende bevoegdheden van partijen met strafrechtelijke, bestuursrechtelijke of civielrechtelijke interventies en/of zorginterventies kunnen op maat bijdragen aan meer veiligheid in gezinnen of huishoudens. Deze partijen maken onderdeel uit van de regiovisie en daarmee van integrale sturing. In een afgestemde combinatie van zorg en maatregelen worden slachtoffers beschermd en krijgen plegers de sanctie en de hulp die zij nodig hebben.
- Betrek naast ervaringsdeskundige voormalig slachtoffers ook ervaringsdeskundige voormalig plegers bij de regiovisie.

Ga na of alle taken in het kader van de veiligheid (inclusief aanpak partnergeweld) zijn belegd

Is het duidelijk bij welke partij (professionals) de verantwoordelijkheid is belegd voor het coördineren van het gezamenlijk opstellen van het veiligheidsplan, hulpverleningsplan en herstelplan in het geval van huiselijk geweld in huishoudens waarbij geen minderjarige kinderen betrokken zijn? Betrek hierbij het gegeven dat de lokale zorg de meest constante factor is (voorafgaand, tijdens en na de hulp of maatregel) voor het gezin of het huishouden inclusief de pleger.

Bespreek vooroordelen, ongemak en handelingsverlegenheid naar plegers

Bied ruimte aan professionals om hun verlegenheid in de omgang met plegers bespreekbaar te maken en besteed aandacht aan de stereotype opvattingen over plegers zodat die bijgesteld worden. Besteed ook aandacht aan de opvattingen die leven over de patronen/cycli van partnergeweld (toenadering en crises) die bij professionals op onbegrip kunnen rekenen ('je snapt toch niet dat ze steeds weer teruggaat').

Benut de mogelijkheden van het huisverbod effectief

- Doe ervaring op in de gemeente met het ruimer opleggen van het huisverbod dan alleen bij een crisis zodat ruimte wordt gecreëerd voor het komen tot veiligheidsplan voor directe veiligheid.
- Zorg tijdens en aansluitend op het huisverbod voor passende vervolghulp voor de pleger.
- Betrek ervaringsdeskundige voormalige plegers tijdens en na het huisverbod voor de pleger.

Evalueer periodiek de kwaliteit van de uitvoering van de lokale infrastructuur

Bewaak en bevorder dat (ook) de lokale infrastructuur voldoende kwaliteit behoudt voor integratie van de pleger in een vrijwillige aanpak/het vrijwillig kader:

- Zijn deze professionals voldoende toegerust om ook bij de pleger aan te sluiten, deze te betrekken en te motiveren tot hulp?
- Is de focus op het grensoverschrijdende gedrag van de pleger in alle fases (directe veiligheid, stabiele veiligheid, herstel) geborgd.
- Zijn opvattingen over mate van onveiligheid van het gedrag van de pleger en wat te doen om veiligheid te herstellen lokaal en regionaal afgestemd? Met andere woorden, wat zijn de grenzen van vrijwilligheid? Maak daar lokale en regionaal afspraken over. Wanneer zeg je als lokaal team: we moeten bijschalen?
- Is duidelijk opgenomen in de opdracht dat als er geen hulpvraag is bij directbetrokkenen er toch altijd eerst gewerkt moet worden aan veiligheid? En dat dit betekent dat outreachende vaardigheden in het lokaal (wijk)team aanwezig moeten zijn om plegers te motiveren?

1.3.1 **Bouwstenen gericht op alle professionals in de lokale (wijk)teams (kwaliteitsstandaard 3 en 6)**

Kwaliteitsstandaard 3 en 6

Vereisten voor alle professionals in de lokale infrastructuur (o.a. kunnen werken met de meldcode, basiskennis van specifieke geweldsvormen, systeemgericht werken)

De lokale infrastructuur:

- werkt conform het gedachtengoed van 1Gezin1Plan1Regisseur;
- werkt op basis van een gedeelde visie op veiligheid;
- werkt met één instrument voor veiligheidsbeoordeling;
- is in staat (casus)regie te voeren;
- werkt traumasensitief;
- werkt gendersensitief.

Bouwstenen

Train professionals in aandacht voor plegers en motiverende gespreksvoering met plegers:

Investeer in contact leggen met de pleger; outreachend, motiverend, volhardend, bouw een werkalliantie¹¹ op. Benoem heel concreet feiten bij geweld 'jij slaat je dochter als je gedronken hebt en zij niet direct doet wat je zegt. Ze zegt dat ze daardoor bang is voor jou en vraagt ze jou en je vrouw geen hulp meer als ze het moeilijk heeft op school'. In zijn algemeenheid is er aarzeling bij professionals om feiten te benoemen en te normeren uit bezorgdheid de band met de pleger kwijt te raken.

Breng bewustwording op gang bij professionals over eigen opvattingen

- Breng bewustwording op gang bij professionals (en tussen professionals van ketenpartners) over eigen opvattingen en blinde vlekken.
- Neem professionals uit lokale teams mee in de belevingswereld van de pleger. Bijvoorbeeld door voorlichting door voormalig plegers. Er worden nu veel vooroordelen geprojecteerd op plegers.

¹¹ Menger, A. 2018.

- Sluit aan bij plegers zonder te oordelen in woord en gebaar en wees respectvol. Geef duidelijke informatie over wat een behandelingstraject inhoudt. Durf vragen te stellen over wanneer de pleger zijn of haar zelfbeheersing verliest. Erkenning bij de pleger begint met het durven te vragen naar en spreken over het concrete geweld zonder de persoon te veroordelen.

Betrek alle plegerhulp bij 1G1P1R

Betrek als (casus)regisseur alle partijen betrokken bij 1G1P1R. Zorg dat alle betrokken partijen (ook bijvoorbeeld (forensische) GGZ) betrokken bij de pleger, het plan kennen en dat doelen zo goed mogelijk op elkaar zijn afgestemd in relatie tot veiligheid.

Besteed in alle fases aandacht aan traumasensitief werken, ook naar de pleger

Het is van belang dat ook lokale professionals oog hebben voor de rol die trauma kan spelen en dat zij weten hoe je daar in elke fase van de gefaseerde aanpak rekening mee houdt en op kunt inspelen. De opbrengsten van traumasensitief werken kunnen bijvoorbeeld zijn:

- dat de stress en spanningen afnemen;
- dat gezinsleden in staat zijn om over oplossingen en de lange termijn na te denken;
- dat destructieve manieren van onderdrukking van/omgaan met het trauma verminderen (zoals verslaving, vermijding, agressie etc.);
- dat schadelijk gedrag (in relaties) vermindert;
- dat inzicht en positief gedrag toeneemt.

Besteed aandacht aan gendersensitief werken van professionals

Gendersensitiviteit is mede voorwaarde voor een effectieve systeemgerichte aanpak. Wees bewust van eigen vooroordelen en blinde vlekken en versterk inzicht in patronen en ongelijkheden en risico's die daarmee samenhangen. Zie voor meer informatie [bijlage 3](#).

1.3.2 Bouwstenen gericht op professionals in de lokale (wijk) teams aan wie Veilig Thuis casuïstiek overdraagt (kwaliteitsstandaard 4, 5, 7 en 8)

Kwaliteitsstandaarden 4, 5, 7 en 8

- Professionals moeten een actueel beeld hebben van de veiligheid van alle leden van het gezin/huishouden.
- Voldoende capaciteit voor de lokale infrastructuur om zicht op de veiligheid te houden.
- Basiskennis van professionals aan wie Veilig Thuis overdraagt:
- Gewelddynamiek en risicofactoren
- Problematiek en risicofactoren die met Huiselijk Geweld en Kindermishandeling samenhangen.

Professionals aan wie Veilig Thuis overdraagt kunnen:

- een veiligheidsbeoordeling maken;
- veiligheids-, hulpverlenings- en herstelplan opstellen en uitvoeren;
- outreachend aansluiten;
- de sociale steunstructuur betrekken;
- tijdig systeemgerichte hulpverlening inzetten;
- tijdig kunnen escaleren;
- contact houden met alle betrokken professionals;
- gezinnen en huishoudens ondersteunen in het voeren van regie.

Bouwstenen

Train systeemgerichte en veiligheidsgerichte casusregie inclusief de pleger

Train (een deel van de) lokale professionals in het voeren van langdurende systeemgerichte intensieve (casus)regie gericht op directe en op stabiele veiligheid inclusief de pleger.

Integreer het definitief stoppen van het gedrag van de pleger in het veiligheidsplan

Investeer in de kwaliteit van het maken van veiligheidsplannen door lokale (wijk)teams met specifiek aandacht voor de pleger. Concreet betekent dit dat altijd ook voor het definitief stoppen van gedrag van de pleger een plan wordt gemaakt dat in een duidelijke relatie staat met de aanpak van alle andere gezinsproblemen.

1.4 Bouwstenen gericht op beschikbaar hulpaanbod (kwaliteitsstandaard 9)

Kwaliteitsstandaard 9

Beschikbaarheid van voldoende (variatie in) gespecialiseerd hulpaanbod voor slachtoffers, plegers en kinderen.

Bouwstenen

Breng plegeraanbod in kaart

- Breng in de eigen gemeente en regionaal in kaart welk vrijwillig aanbod beschikbaar is voor plegers in verschillende fases (en bijdraagt aan directe en stabiele veiligheid).
- Zorg voor een actueel overzicht van de sociale kaart van soorten plegeraanbod voor de lokale (wijk) teams.

Screen het in kaart gebrachte plegeraanbod

Bepaal wat ontbreekt aan vrijwillig aanbod waarbij minimaal aan het volgende aanbod gedacht kan worden (en gebruik de voorbeelden die geïnventariseerd zijn en gebundeld in [bijlage 2](#) als inspiratie):

- Laagdrempelige vormen van individueel- en groepsgericht lotgenotencontact voor plegers (beschikbaar zonder indicatie) met een combinatie van ondersteuning door professionals en ervaringsdeskundigen.
- Vrijwillige begeleiding en hulp door het lokaal (wijk)team of via POH'er huisarts.
- Het organiseren van passende vormen van hulp door het lokaal (wijk)team (of via verwijzing door huisarts, jeugdarts, kinderarts of Gecertificeerde Instelling) op grond van een beschikking op basis van Jeugdwet en/of WMO.
- Vrijwillige hulp (behandeling) voor volwassenen via verwijzing huisarts voor basis- en specialistische ggz (financiering zorgverzekeraar).

Stel kwaliteitseisen¹² aan het hulpaanbod

Stel de volgende kwaliteitseisen en randvoorwaarden aan laagdrempelig en (specialistische) hulpaanbod voor plegers in het vrijwillig kader:

- Het aanbod is systeemgericht; problematiek wordt in het bredere kader van de relaties, relatiedynamiek en patronen tussen alle betrokkenen in het cliëntsysteem geplaatst. Dit geldt ook voor individueel plegeraanbod; het werken met de pleger gebeurt in de context van een systeemgerichte aanpak.
- Er is aandacht voor alle factoren die leiden tot het ontstaan en voortduren van het geweld. Gender (de sociaal-culturele rollen die zijn verbonden aan man- en vrouw-zijn, en de verwachtingen en verschillen in macht en afhankelijkheid die daaruit voortvloeien) is één van die factoren in het kader

¹² Bron: Katrien de Vaan. Regioplan.

van systeemgericht werken en behoort dus aandacht te krijgen in alle aspecten van het aanbod naast andere factoren. Voor meer informatie over hoe je als gemeente kunt sturen op voldoende aandacht voor gender in het plegeraanbod zie [bijlage 3](#).

Stel randvoorwaarden voor de uitvoering van het plegeraanbod

- Formuleer randvoorwaarden die bij kunnen dragen aan de motivatie van de pleger: Snelle beschikbaarheid, vroeg in het traject, geen wachtlijst, uitnodigend, niet veroordelend maar grenzen stellend/normerend, veilige setting en in het geval van een wachtlijst zorg voor overbruggingshulp.

Zet ervaringsdeskundige plegers in

Kijk creatief (samen met ervaringsdeskundigen) in welke fases ervaringsdeskundigen een rol kunnen vervullen in aansluiting op en samenwerking met professionals:

- De meerwaarde van ervaringsdeskundigen zit in goed kunnen luisteren, herkenning, niets hoeven te verbergen, corrigeren en confronteren door iemand die iets vergelijkbaars heeft meegemaakt en ook weet wat schaamte is, schuld, boosheid, ruimte voelen etc. ‘Van een hulpverlener moet je zoveel’. Ervaringsdeskundigen kunnen een rol spelen bij het krijgen van een ingang bij de pleger.
- Ook inzet van ervaringsdeskundige voormalig plegers bij een lotgenotengroep waar plegers in een veilige setting zichzelf kunnen zijn, herkenning en erkenning krijgen voor schaamte, gevoelens van machteloosheid, agressie e.d. Ervaringsdeskundigen kunnen bevestigen dat sommige situaties lastig blijven en ook onderwerpen normaliseren waardoor deze makkelijker bespreekbaar worden. Zij zijn een aanvulling op de professionals en kunnen veel betekenen voor de motivatie van de pleger. Ervaringsdeskundigen kunnen ook al in het indicatietraject een rol spelen. Dit kan winst opleveren voor de motivatie van de pleger.

Maak een regionaal plan voor het realiseren van het hulpaanbod

Maak een plan om in vier jaar het benodigde beschikbare hulpaanbod voor plegers in de verschillende fases daar waar nodig verder te ontwikkelen en de kwaliteit te verbeteren.

Ga in gesprek met de Vrouwenopvang over plegeraanbod als ‘onderdeel van het geheel’

Heeft de vrouwenopvang ook een route die aangeboden kan worden waarbij je volgens een systeemgerichte benadering met je partner een route kan volgen?

Maak afspraken over samenwerking tussen jeugdzorg en (forensische) GGZ zorg

Het beschikbare plegeraanbod is expliciet onderdeel van een brede systeemgerichte en trauma-sensitieve blik waarbij jeugd- en volwassenenzorg bij elkaar worden gebracht en nauw samenwerken. Als een moeder de kinderen mishandelt, dan moet je niet alleen iets voor de kinderen doen (bijvoorbeeld inzetten van jeugdhulp met ook opvoedondersteuning), maar ook hulp bieden voor psychische problemen van moeder zelf. Zorg dat in elke fase van het samen werken voor veiligheid traumasensitief wordt gewerkt.

Bepaal indicatoren voor het verzamelen van informatie over plegeraanbod

Bepaal een beperkte set van indicatoren om informatie over te verzamelen, duid deze informatie en stuur daarop bij.

Voorbeelden van (proces-)indicatoren:

- toename inzet huisverbod bij kindermishandeling;
- toename inzet preventief huisverbod i.p.v. alleen bij crisis en dus achteraf;
- toename hulpverlening aan plegers;
- afname voortijdige uitval hulpverlening aan plegers;
- toename consultatie forensische GGZ (of GGZ of verslavingszorg of LVB zorg) door lokale (wijk)teams;
- is er een gemeenschappelijk veiligheidsplan in de regio en is dat opgenomen in de cliëntendossiers van de betrokken organisaties.

1.5 Bouwstenen gericht op samenwerking lokale (wijk)team en Veilig Thuis (kwaliteitsstandaard 10)

Kwaliteitsstandaard 10

Samenwerkingsafspraken tussen Veilig Thuis en de lokale infrastructuur, in ieder geval over:

- informeren directbetrokkenen;
- de rolverdeling;
- de overdracht;
- wat te doen bij nieuwe zorgen;
- inzet erkende methodes en instrumenten;
- wat te doen als medewerkers Veilig Thuis en lokale infrastructuur het niet eens worden.

Bouwstenen

Ga in gesprek met Veilig Thuis over de focus op de pleger

- Bespreek in hoeverre het beeld klopt dat de aandacht vooral gericht is op slachtoffers en kinderen en welke belemmeringen Veilig Thuis ervaart bij het betrekken en motiveren van de pleger. Heeft Veilig Thuis de ervaring dat plegers over het algemeen moeilijk te motiveren zijn en dat dit extra tijdsinvestering kost? De verwachting is dat evenwichtiger aandacht voor de pleger van Veilig Thuis ook winst kan opleveren na overdracht door Veilig Thuis aan de lokale (wijk)teams. Een gerichtere en scherpere focus op de pleger door daar waar nodig (vermoeden intiem terrorisme, ex-partnerstalking, complexe scheidingen) forensische expertise te betrekken bij het maken van het veiligheidsplan, kan op die manier bijdragen aan de directe veiligheid, een voorwaarde voor risicogestuurde zorg in de volgende fase.
- Heeft Veilig Thuis daarnaast voldoende, gendergerelateerde (zie [bijlage 3](#)), cultuursensitieve- en [traumasensitieve](#) scherpste bij veiligheidsbeoordeling van meldingen? Wat geeft Veilig Thuis mee aan informatie hierover bij overdracht aan lokale (wijk)teams in verband met het maken van het veiligheidsplan door het lokale (wijk)team?
- Biedt Veilig Thuis in de overdracht naar het lokale (wijk)team voldoende handvatten voor het betrekken van de pleger bij het veiligheidsplan waar het lokale (wijk)team op door kan handelen?

Evalueer visieverschillen m.b.t. plegeraanpak

Evalueer met regelmaat casuïstiek waarin Veilig Thuis en lokale (wijk)teams verschil van inzicht hebben over de plegeraanpak en/of elkaar minder goed weten te vinden.

Bijlage 1. Succesfactoren uit goede voorbeelden plegeraanbod en plegeraanpak

Aan welke vereisten voldoet aanbod dat effectief blijkt te zijn? Wat werkt in het contact en de begeleiding van plegers om hen te motiveren een hulptraject in te gaan? De succesfactoren die door de regio's en experts in de praktijk gezien worden zijn voor een deel geïllustreerd met goede voorbeelden. Dat wil zeggen dat het voorbeelden zijn die (in de pilotfase) resultaten laten zien die een zekere belofte inhouden. Dat kan bijvoorbeeld gaan om resultaten als minder uitval in de hulpverlening van plegers, het bijdragen door de benadering aan de motivatie van de pleger, bijdragen aan het vasthouden van de pleger gedurende wachttijd of overgangstijd met risico op uitval, daadwerkelijk een systeemgerichte benadering voor alle gezinsleden met bijvoorbeeld aandacht voor trauma van alle gezinsleden inclusief de pleger, waardoor het lukt om de pleger inzicht te geven in het eigen gedrag en de geweldspatronen.

De volgende succesfactoren zijn benoemd door experts en in de beantwoording en feedbackbijeenkomsten met een vertegenwoordiging van de regio's:

Algemene succesfactoren

- Succesfactor (algemeen) is in het gehele proces (van vermoeden tot en met duurzaam herstel) interventies en maatregelen inzetten volgens de gefaseerde ketenzorg en de stappen van de TOP-3 methodiek samenwerken voor veiligheid.

Succesfactoren in lokale (wijk)teams

- Het bespreken van risicofactoren.
- Outreachend werken.
- Consultatie en coaching van gedragswetenschapper en beschikbaarheid leidinggevende.
- Professionele benadering plegers.
- Consulteren van specialisten.
- Opleiding & training professionals lokale (wijk)teams.
- Intensieve samenwerking met Veilig Thuis.

Succesfactoren bij huisverbod en vervolg na huisverbod

- Beter benutten huisverbod.
- Inzetten van vervolghulp na tijdelijk huisverbod.

Succesfactoren aan overlegtafels (Actieoverleg, MDA++ en ZSM)

- Overlegtafels MDA++ werken samen met lokale (wijk)teams.
- Spreekuur huiselijk geweld Reclassering en Veilig Thuis.

Succesfactoren in samenwerking met ervaringsdeskundigen

- Samenwerking met ervaringsdeskundige voormalig plegers.

Succesfactoren en werkzame elementen in een systeemgerichte plegeraanpak

- Professionals uit verschillende domeinen kennen elkaar goed.
- Er is sprake van differentiatie van en aanvullende expertise.

Reflecterend op de succesfactoren valt op dat:

- Samenwerking en kennisdeling zowel vroeg in het proces als later in het proces loont (consultfunctie, afstemmen en multidisciplinair).

- Lokale zorg en specialistische zorg complementair zijn.
- Ook vroeg in het proces kennis van de diversiteit van plegers en hoe het best bij hen aan te sluiten bij kan dragen aan het motiveren van plegers.
- In de samenwerking bij casuïstiek vanuit meerdere perspectieven met een systeemgerichte blik kijken, werkt.
- Ervaringsdeskundigheid zowel bij contact maken als in contact blijven gedurende het proces van hulpverlening een belangrijke bijdrage kan leveren.

Om de 'goede voorbeelden' van plegeraanbod en plegeraanpak toegankelijk te maken voor gemeenten/ regio's zijn deze hieronder geordend. Een deel van deze voorbeelden zijn genoemd door experts en regio's en voor een deel via andere bronnen verkregen (voortgangsrapportages landelijk programma GHNT en informatieve websites).

1 Succesfactoren in lokale (wijk)teams

Het bespreken van risicofactoren

Het is belangrijk dat professionals van gemeenten die klantcontacten hebben sowieso aandacht hebben voor risicofactoren [kindermishandeling](#) en [huiselijk geweld](#) die van invloed kunnen zijn op de kans dat huiselijk geweld en kindermishandeling zich voordoet. Denk aan het ondervinden van stress door financiële problemen, verlies van werk, scheiding, psychische problematiek, huisuitzetting, ziekte e.d. *'Durven vragen zonder oordeel wat dit voor iemand betekent kan al een wereld van verschil maken'*.

Outreaching werken

Kenmerkend voor succes in het benaderen en betrekken van de pleger is dat er geen *one size fits all* benadering is. Aandacht geven aan alle directbetrokkenen dus ook de pleger is van belang. Er wordt zoveel mogelijk systeemgericht gewerkt. Bij de pleger is over het algemeen minder sprake van motivatie. Dan betekent dit dat er een actieve outreachende houding gevraagd wordt van de lokale teams. *'Alles op alles zetten om ook de pleger aan boord te houden'*.

Consultatie en coaching van gedragswetenschapper

'In dit soort casuïstiek doet de professional uit het lokale (wijk)team een beroep op een gedragswetenschapper. Gezamenlijk wordt gekeken naar de juiste aanpak. Professionals weten zich hierdoor gesteund'.

Professionele benadering plegers

- 'Het besef dat je plegers nodig hebt in het doorbreken van en het oplossen van het probleem'.
- Niet beschuldigend werken, zonder vooroordelen tegemoet treden.
- Geweld bespreekbaar durven maken.
- Succesfactoren bij hulp aan plegers zijn niet anders dan bij de andere betrokkenen.
- Pleidooi voor gelijkwaardige aandacht voor alle betrokkenen in het systeem'.

Consulteren van specialisten

- 'De lokale teams kunnen specialistische zorgverleners met kennis van plegers consulteren via het regionaal expertteam'.
- 'Consultatie door professionals lokale team is mogelijk bij reclassering en/of forensische GGZ en maatschappelijk werk (biedt ook plegerondersteuning)' (regio Noord-Holland).
- 'In de nieuwe regiovisie is het voornemen dat wijkteams nauw samenwerken met Veilig Thuis, de Vrouwenopvang, Jeugdbescherming, GGZ, gemeentelijke diensten en justitie partners en dat zij hen kunnen betrekken als onderdeel van sluitend en integraal aanbod. Doel is om zo laagdrempelige toegang tot expertise te ontsluiten. De komende jaren zetten we hierop in [Regiovisie Amsterdam Amstelland 2020-2024](#).

Opleiding & training professionals lokale (wijk)teams

- 'De lokale teams worden getraind in gespreksvoering met plegers'.
- 'In 3 gemeenten worden casusregisseurs Multifocus opgeleid. Het doel is om uiteindelijk de hele regio op te leiden'.
- 'Uit de zelfscan die gemeenten in onze regio hebben uitgevoerd blijkt dat trainingen over plegeraanpak in een duidelijke behoefte van de lokale teams voorzien'.

Intensieve samenwerking met Veilig Thuis

- 'Veilig Thuis draagt een gezin over aan de lokale teams waar de pleger ook bij aan tafel zit.
- De adviesmogelijkheid bij Veilig Thuis benutten t.b.v. plegeraanpak.
- Tussen Veilig Thuis en de lokale teams is frequent overleg en lopen pilots om die samenwerking verder te verstevigen.
- Veilig Thuis spreekt ook met plegers, eventueel op het politiebureau of in de Penitentiaire Inrichting (PI). Adviezen voor hulp worden door Veilig Thuis systeemgericht ingezet'.

2. Succesfactoren bij huisverbod en vervolg na huisverbod

Uit een proces- en effectevaluatieonderzoek naar effectiviteit van het huisverbod (Regioplan, 2016) blijkt dat het huisverbod een effectieve interventie kan zijn mits direct opgevolgd (echt al tijdens en direct) na de crisis met intensieve, systeemgerichte hulp die niet is gericht op een probleeminventarisatie, opstellen plan en overdracht, maar die vanuit het huisverbod zonder overdracht de hulp op- en voortzet. Juist voor plegers kan een huisverbod een belangrijk instrument zijn omdat het de situatie openbreekt, maar dan moet het contact met de plegers wel echt intensief en outreachend worden opgepakt.

Beter benutten huisverbod

- **Zuid-Holland Zuid:** Politie probeert alerter te worden op preventieve inzet tijdelijk huisverbod (THV). Er is een succesvolle pilot geweest waarbij vaste Hulpofficieren van Justitie (HOVJ's) gekoppeld zijn aan het huisverbod. Ook is een pilot geweest 'samen op in acuut', waarbij het Crisis Interventie Team (CIT) direct meeging bij meldingen van huiselijk geweld en kindermishandeling met de politie.
- **Noord-Holland Noord:** Bij de nieuwe werkwijze neemt HOVJ al contact op met Veilig Thuis op moment dat er een melding binnenkomt en hij een THV-onderzoek wil starten. Samen met Veilig Thuis volgt een gesprek met de beoogd uithuisgeplaatste en de beoogde achterblijvers. Veilig Thuis en HOVJ vullen samen het [Risicotaxatie-instrument-huiselijk-geweld-\(RiHG\)](#) in en nemen samen de beslissing om al dan niet een huisverbod in te zetten.
- **Midden-Brabant:** Bij het huisverbod is samenwerking tussen o.a. HOVJ's, Veilig Thuis en het Crisis Interventie Team (CIT) dat meeweegt in de avonduren. Directe inzet van hulp is mogelijk door o.a. inzet van het ondersteuningsteam van de lokale toegang.
- **Zeeland:** Dagelijks wordt gekeken door HOVJ of er een huisverbod moet worden opgelegd. Er zijn ook gevallen waarin een huisverbod niet (meer) passend is en waar de OvJ gevraagd wordt om een gedragsaanwijzing op te leggen. Dan gaat de OvJ tot vervolging over en krijgt de pleger een dagvaarding. Dan krijgt de pleger eventueel een huis- en gebieds- en contactverbod met het slachtoffer. Bij de gedragsaanwijzing voor 90 dagen te verlengen door de OvJ t/m de zitting bij de rechter).
- **West-Brabant:** Recent is een pilot gestart gericht op het versterken van de inzet van het THV. Dit betekent:
 - Benutten mogelijkheden die er al zijn door beter gebruik te maken van situaties waarbij sprake is van een acuut incident;
 - De start van een klein experiment waarbij geen sprake is van een acuut incident.
- **Hollands Midden:** Tijdens het huisverbod wordt de pleger begeleid door reclassering ingekocht door gemeenten (vrijwillig kader). [Inschakelen reclassering voorfase huisverbod door gemeente.](#)

- **Hollands Midden:** Een forensische zorgaanbieder sluit eerder aan in het proces van het huisverbod en tracht op die manier de pleger al eerder te binden voor vervolghulp. Wens is dat deze aanbieder cliënten binnenboord kan houden voor motiverende gespreksvoering, tot een traject bij deze aanbieder kan starten omdat plegers het zien zitten (een vlucht naar voren).

Inzetten van vervolghulp na Tijdelijk huisverbod:

- Proactieve, directe en snelle opvolging van hulp aanbieden.
- Korte lijnen, verschillende partijen die vanuit eenzelfde visie gezinsgerichte aanpak hanteren.
- Inzet van casemanager voor alle directbetrokkenen.
- Ook inzet van hulp bij zoeken naar huisvesting (doorstroomwoning) voor pleger en andere praktische hulp.
- Opvolging van hulp in een groep kan goed werken voor plegers.
- Inzet van een buddy/maatje voor de pleger (buddytraject Reclassering Nederland (Den Haag).
- Het betrekken van ervaringsdeskundige voormalig plegers tijdens en direct na het huisverbod. Zij kunnen een rol spelen bij bieden van (h)erkenning, hoop, aansluiting en hebben manipulatief gedrag meteen door ([De Cirkel is Rond](#)).
- Aanbieder van forensische psychiatrie (Zuid-Holland Zuid) heeft een adviserende rol naar Veilig Thuis. Deze aanbieder biedt direct een zorgtraject aan voor plegers. Dit kan echter geweigerd worden door plegers (is immers vrijwillig huisverbod).
- In enkele regio's biedt het maatschappelijk werk vervolghulp en/of wordt een maatwerktraject ingezet voor de pleger via de WMO.

3. Succesfactoren aan overlegtafels (Actieoverleg, MDA++ en ZSM)

Overlegtafels MDA++ werken samen met lokale (wijk)teams

- Een Analyseteam (Actiecentrum Zorg & Veiligheid) adviseert de casusregisseur MDA++ over het opstellen van het multidisciplinair veiligheids- en hulpverleningsplan. Het Analyseteam bestaat uit: Jeugdbeschermingsorganisaties, Raad voor de Kinderbescherming, politie, Jeugd (GGZ-) hulpaanbieders Spirit, de Bascule en Altra, GGD, Jeugdgezondheidszorg, Maatschappelijk Dienstverleners, afdelingen WPO, OOV, Onderwijs en Jeugdzorg (gemeente Amsterdam).
- MDA++ is lokaal belegd bij MDA++ coördinatoren vanuit de gemeenten. Dit zorgt voor goede lokale en regionale aansluiting.
- De wil en inzet is er van de gehele keten en op alle lagen (uitvoering, management en bestuur) om de aanpak te laten slagen. Het is wel nodig dit aandacht te blijven geven (Midden-Brabant).
- Binnen MDA++ werken we volgens de methodiek van Multifocus. Door inzet van deze methodiek wordt er gericht gekeken wat ieder nodig heeft en er wordt niet geoordeeld.
- Binnen MDA++ is aandacht voor alle betrokkenen dus ook voor de pleger. Vaak is niet duidelijk één pleger aan te wijzen.
- De gemeentelijk procesregisseur blijft betrokken bij de MDA++ casuïstiek.
- Er is goed contact tussen lokale veld dat casussen aandraagt en vanuit MDA++ wordt flink geïnvesteerd in deze relatie, vooral met het oog op duurzame veiligheid nadat een casus vanuit MDA++ weer terugkomt in het lokale veld.
- Wijkteam is aanwezig in MDA++ of het wijkteam wordt erbij gehaald.
- Warme overdracht vanuit MDA++ naar lokaal team en de rapportage wordt gedeeld.

Spreekuur huiselijk geweld Reclassering en Veilig Thuis

Er lopen twee pilots 'Gezamenlijk spreekuur Veilig Thuis en reclassering'. Dit spreekuur vindt nog in het vrijwillig kader plaats maar er is een link met het strafrecht via ZSM: Voorbeeld ZSM Huiselijk Geweld Noord- en Midden-Limburg:

- er is een aanhouding geweest;
- OM neemt beslissing wel/niet vervolgen;
- reclassering spreekt pleger;
- Veilig Thuis spreekt slachtoffer.

In de twee pilots 'Spreekuur huiselijk geweld' in Oost-Nederland en Noord- en Midden-Limburg, wacht het OM, in het geval van geen acuut onveilige situatie, met het nemen van een besluit bij huiselijk geweld zaken totdat de reclassering samen met Veilig Thuis, binnen twee weken na aanhouding met verdachten (en gezinsleden) heeft gesproken en aan het OM kan adviseren welke strafrechtelijke afdoening wenselijk is. De kracht van het spreekuur huiselijk geweld is dat verdachten sneller in beeld komen bij de reclassering en dat de juiste ondersteuning of toezicht eerder kan worden ingezet, zodat de inzet van straf- en zorginterventies aan kracht winnen.

4. Succesfactoren in samenwerking met ervaringsdeskundigen

Samenwerking met ervaringsdeskundige voormalig plegers

- Moviera ontwikkelt in samenwerking met de regio's West-Veluwe Vallei, Noord- en Oost-Gelderland, Utrecht en Arnhem-Achterhoek het project '[De pleger in ons](#)' laagdrempelige hulp aan 'plegers' van huiselijk geweld. Doel is om met behulp van ervaringsdeskundigheid enerzijds aansluitende en laagdrempelige hulp van ervaringswerkers voor plegers te bieden (gericht op contact maken, motiveren en contact houden) en anderzijds de kennis en vaardigheden van professionals in het werken met plegers te verdiepen. Activiteiten die nu worden aangeboden zijn; workshops om nieuwe vaardigheden te leren in het omgaan met emoties, supportgroepen voor ondersteuning met lotgenoten en individuele ondersteuning en advies van 'plegers'. De workshop voor professionals gaat in op de houding en oordelen over plegers en de invloed op het handelen. Zodat de hulp aan plegers verbeterd kan worden. Successen die we tot nu toe zien; deelnemers ervaren de hulp als laagdrempelig, er wordt een doelgroep bereikt die eerst buiten beeld was. Deelnemers worden actief begeleid naar andere vormen van hulp. Deelnemers ervaren de hulp als aanvullend en ondersteunend op gespecialiseerde behandeltrajecten.
- In de regio West-Brabant is het team ervaringsdeskundigen van [De Cirkel is rond](#) uitgebreid met voormalig plegers. Ervaringsdeskundigen van 'De Cirkel is rond' werken samen met professionals van Veilig Thuis en Safegroup. Het kunnen doorbreken van ernstig langdurig geweld, vraagt om het ontwikkelen en uitvoeren in de praktijk van een systemische multidisciplinaire aanpak. In de visie van de regio West-Brabant maakt inzet van ervaringsdeskundigen naast professionals onderdeel uit van een hoopvolle werkwijze om ook plegers te motiveren tot het aanvaarden van hulp. Uitbreiding met ervaringsdeskundige voormalige plegers van het team van 'De Cirkel is Rond' heeft tot doel plegers te motiveren tot het aanvaarden van hulp waardoor de kans op structurele veiligheid in het gezin/huishouden wordt vergroot.

- [Open de voordeur](#) is opgericht door professionals van de GGD Zaanstreek-Waterland, die vanuit hun werk dagelijks met huiselijk geweld te maken hebben. Omdat zij zien hoe ernstig huiselijk geweld kan escaleren en ook welke verwoestende gevolgen dit heeft voor de slachtoffers maar ook voor daders. Met Open de Voordeur is een project opgezet dat als doel heeft mensen zich bewust te laten worden van hun gedrag als ze huiselijk geweld toepassen of bewust te laten worden wat hen wordt aangedaan binnen de huiselijke kring. Dit om van kwaad tot erger te voorkomen. Huiselijk geweld kan stoppen als het bespreekbaar wordt en er actie wordt ondernomen om het patroon te doorbreken. Gebleken is hoe moeilijk dit onderwerp is om over te praten en dat er zelden hulp gezocht wordt als er sprake is van huiselijk geweld. We houden dit namelijk letterlijk achter de voordeur verborgen. En dit terwijl huiselijk geweld het grootste geweldsprobleem in Nederland is. Open de voordeur wordt door ervaringsdeskundigen gerund.

5. Succesfactoren en werkzame elementen in een systeemgerichte plegeraanpak

Succesfactoren en werkzame elementen in een systeemgerichte plegeraanpak

- Zowel slachtoffer als pleger zijn betrokken bij hersteltraject van de vrouwenopvang (Zaanstreek-Waterland).
- Het huisverbod is systeemgericht en brengt echt alle aspecten van het systeem in kaart. Mensen worden bij elkaar gezet en praten doen we altijd met het hele systeem (Hollands-Midden).
- De samenwerking tussen de organisaties is goed. De aanpak van de huisverboden met het Intensief Casemanagement Team geschoold in Multifocus (Groningen).
- We betrekken zowel zorg- als strafpartners in onze gezamenlijke aanpak. De Familienetwerkberaden dragen hieraan bij (Zeeland).
- Flevoland: Systemische aanpak na een THV en het bed dat door Reclassering/Exodus beschikbaar is gesteld. De hoop is dat gezinnen geweldloos verder kunnen door voortzetting systemische gesprekken. De hoop is dat door de beschikbaarheid van een bed de pleger meer ontvankelijk is voor hulp.
- De afstand tussen partners sociaal domein en justitie (in elk geval de reclassering) is redelijk klein. Veel partners zitten op een locatie en kennen elkaar goed (Zuid-Holland Zuid).
- Duidelijke afspraken, verschillende invalshoeken hulpverlenende partijen (Haaglanden).
- [Project Integrale Behandeling en Begeleiding \(PIBB\)](#) (Amsterdam).
- Systeemgericht en multidisciplinair werken zie je terug in de MDA++ (Friesland).
- Het interventieteam huiselijk geweld werkt systeemgericht, multidisciplinair, is vasthoudend, gaat door zo lang dit nodig is (West-Brabant).
- Midden-Brabant:
 - in iedere casus is aandacht voor de pleger als onderdeel van het systeem;
 - elkaar kennen, vertrouwen, kennis opdoen en gebruik kunnen maken van verschillende methodieken en interventies;
 - weten waar jouw kennis ophoudt en die van de ander begint;
 - de positie van kinderen, vader en moeder en het netwerk daaromheen vraagt differentiatie in expertise;
 - lef, outreachend;
 - een plek met een sterk Zorg- en Veiligheidshuis
 - samenwerking tussen zorg- en strafrecht
 - steeds meer zorgaanbieders werken samen;
 - ZVH heeft belangrijke informatiepositie;
 - toegang werkt met een integraal cliëntsysteem.

Bijlage 2. Inventarisatie plegeraanbod vrijwillig kader

Verschillende regio's zijn actief met het ontwikkelen en verbeteren van plegeraanbod en plegeraanpak (mede) met financiële steun van het landelijk programma Geweld hoort nergens thuis (herkenbaar aan de *). Naast deze voorbeelden hebben we in dit overzicht vrijwillige hulpinterventies opgenomen die we tegen zijn gekomen in het kader van deze QuickScan (gericht op plegeraanbod). Het betreft een inventarisatie zonder kwaliteitsoordeel over het plegeraanbod. De inventarisatie van dit vrijwillig hulpaanbod aan plegers kent de volgende indeling:

- laagdrempelig (systeemgericht) vrijwillig hulpaanbod aan plegers;
- specialistisch systeemgericht plegeraanbod;
- plegeraanbod in samenwerking met ervaringsdeskundigen;
- interventies bij afweging samenloop zorg en straf;
- interventies (hulpaanbod) ingedeeld op basis van effectiviteit;
- overige initiatieven plegeraanpak.

1 Laagdrempelig (systeemgericht) vrijwillig hulpaanbod aan plegers

Naam	Doel en doelgroep
Chatfunctie Veilig Thuis	<p>Vanaf 25 mei 2020 zijn de 26 Veilig Thuis-organisaties bereikbaar via de chat voor slachtoffers, plegers, omstanders en professionals. Zij kunnen via de chat anoniem advies vragen bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling. Bellen kan soms lastig zijn voor iemand die te maken heeft met huiselijk geweld of kindermishandeling. Zeker in de periode waarin mensen meer thuis zijn als gevolg van de maatregelen tegen COVID-19. Na de pilotfase is de chatmogelijkheid ook tot het einde van 2021 verlengd. Tussen half juni en begin oktober '20 zijn ruim 5.900 chatgesprekken gevoerd. Volgens onderzoek van Significant zijn vrijwel alle Veilig Thuis-organisaties en centrumgemeenten overtuigd van de inhoudelijke meerwaarde van de chatfunctie. Deze meerwaarde blijkt voornamelijk uit het brede(re) bereik en de laagdrempeligheid van de chatfunctie.</p>

Naam	Doel en doelgroep
<p>Vergroten kennis en kunde plegeraanpak lokale veld via PlatformPIP*</p>	<p>In de regio Zuid-Limburg worden de medewerkers van het lokale veld ondersteund bij het vergroten van hun kennis en kunde als het gaat om de plegeraanpak. Dit moet ook resulteren in de beschrijving en uitrol van een (bij voorkeur landelijk overdraagbare) aanpak. Het onderzoek naar belemmeringen in begeleiden van plegers is afgerond. Ervaringsdeskundigen zijn betrokken en samenwerking tussen verschillende domeinen/ expertises is geborgd.</p> <p>Platform PIP is een project van de drie Zuid-Limburgse Veiligheidshuizen (Westelijke Mijnstreek, Maastricht-Heuvelland en Parkstad). De drie Veiligheidshuizen brengen samen in het bijzonder binnen het lokale veld de kant van de ‘pleger’ van huiselijk geweld meer onder de aandacht. Het doel van platform PiP is om de kant van de ‘pleger’ meer te belichten zodat het hele systeem hier uiteindelijk profijt van heeft en het geweld stopt. Hulpverleners kunnen hun gereedschapskist weer verder vullen en van elkaar leren en gebruik maken bij de aanpak van huiselijk geweld. We dragen een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de aanpak van huiselijk geweld (en kindermishandeling), dit stopt niet bij organisatiegrenzen, daarom slaan we bij Platform PiP de handen ineen.</p> <p>Uiteindelijk is platform PIP (Pleger In Positie) opgericht. Het is bedoeld voor maatschappelijk werkers, consulenten van gemeentes (WMO, Jeugd) en medewerkers van Veilig Thuis.</p>
<p>Ervaringswijs Moviera</p>	<p>Het project Ervaringswijs Moviera is erop gericht om de verborgen ervaringskennis van medewerkers met huiselijk geweld in kaart te brengen (23% van de professionals heeft zelf ervaringen met huiselijk geweld). Er is een Toolkit ontwikkeld. Er wordt gewerkt aan een online inzet van ervaringsdeskundigen. Het project is een initiatief van de Combine, het innovatieplatform voor huiselijk geweld van Arosa, Blijf Groep, Perspectief en Moviera. De maatschappelijk werkers van Blijf Groep die mee hebben gedaan bieden op verzoek additionele dienstverlening aan cliënten. Zij hebben ook een ambassadeursrol.</p>
<p>‘De pleger in ons’*</p>	<p>Moviera ontwikkelt in samenwerking met de regio’s West-Veluwe Vallei, Noord- en Oost-Gelderland, Utrecht en Arnhem-Achterhoek het project ‘De pleger in ons’ laagdrempelige hulp aan ‘plegers’ van huiselijk geweld. Doel is om met behulp van ervaringsdeskundigheid enerzijds aansluitende en laagdrempelige hulp van ervaringswerkers voor plegers te bieden (gericht op contact maken, motiveren en contact houden) en anderzijds de kennis en vaardigheden van professionals in het werken met plegers te verdiepen. Activiteiten die nu worden aangeboden zijn; workshops om nieuwe vaardigheden te leren in het omgaan met emoties, supportgroepen voor ondersteuning met lotgenoten en individuele ondersteuning en advies van ‘plegers’. De workshop voor professionals gaat in op de houding en oordelen over plegers en de invloed op het handelen. Zodat de hulp aan plegers verbeterd kan worden. Successen die we tot nu toe zien; deelnemers ervaren de hulp als laagdrempelig, er wordt een doelgroep bereikt die eerst buiten beeld was. Deelnemers worden actief begeleid naar andere vormen van hulp. Deelnemers ervaren de hulp als aanvullend en ondersteunend op gespecialiseerde behandeltrajecten.</p>

Naam	Doel en doelgroep
Stop it now! De Waag	Stop it now! Is een anonieme telefonische hulplijn voor mensen die pedofiele gevoelens voor kinderen ervaren of personen die zich zorgen maken over het gedrag van iemand in hun omgeving.
Agressie, en daarna?	<p>Agressie, en daarna? Richt zich op situaties van agressie en geweld. Huiselijk geweld en seksueel geweld zijn de belangrijkste vormen hierin. Maar ook pesten en verbaal geweld, geweld op de werkvloer en internetpesten worden steeds belangrijker. In 2016 is Agressie, en daarna? Gestart als lotgenotengroep voor mensen die te maken hebben met agressie en geweld met name huiselijk geweld, zowel gericht op slachtoffers als op plegers. Mensen die behoefte hebben om te praten, te herstellen en het leven weer op te pakken kunnen terecht bij deze organisatie.</p> <p>Er zijn ook lotgenotengroepen die zich richten op nazorg. Een plek waar je na een behandeling nog wel terecht kunt met vragen uit de praktijk. Je kan je eigen batterij weer even opladen of je agressie veilig laten afvloeien. Ook wordt overbruggingszorg uitgevoerd door eerste opvang te bieden als er wachtlijsten zijn bij andere organisaties.</p>
Time-Out Woning Amsterdam	<p>Amsterdamse gezinnen waar de spanningen te hoog dreigen op te lopen, kunnen sinds kort gebruikmaken van een speciale time-out woning. In die woning kunnen gezinsleden even afstand nemen van elkaar en weer op adem komen. Zo kunnen escalaties worden voorkomen en blijft de situatie veilig voor het hele gezin.</p> <p>De time-out woning is een initiatief van Stichting Saam, Woningstichting Rochdale, Jeugdbescherming, politie, stadsdeel Nieuw West en Blijf Groep.</p>
Open de voordeur	<p>Open de Voordeur is opgericht door professionals van de GGD Zaanstreek-Waterland, die vanuit hun werk dagelijks met huiselijk geweld te maken hebben. Omdat zij zien hoe ernstig huiselijk geweld kan escaleren en ook welke verwoestende gevolgen dit heeft voor de slachtoffers maar ook voor daders. Met Open de Voordeur is een project opgezet dat als doel heeft mensen zich bewust te laten worden van hun gedrag als ze huiselijk geweld toepassen of bewust te laten worden wat hen wordt aangedaan binnen de huiselijke kring. Dit om van kwaad tot erger te voorkomen. Huiselijk geweld kan stoppen als het bespreekbaar wordt en er actie wordt ondernomen om het patroon te doorbreken. Gebleken is hoe moeilijk dit onderwerp is om over te praten en dat er zelden hulp gezocht wordt als er sprake is van huiselijk geweld. We houden dit namelijk letterlijk achter de voordeur verborgen. En dit terwijl huiselijk geweld het grootste geweldsprobleem in Nederland is. Open de voordeur wordt door ervaringsdeskundigen gerund.</p>

Naam	Doel en doelgroep
Agressie regulatie training MEE	<p>In de Agressie Regulatie Training wordt samen gewerkt aan inzicht in wat je boos maakt, hoe je hierop gedraagt en wat dit tot gevolg heeft. Daarnaast is er aandacht voor de denkpatronen, waardoor je bijvoorbeeld verkeerde inschattingen in situaties maakt en in de problemen komt. Je leert fouten in het denken te corrigeren. Je leert dat je een keuze hebt in de manier hoe je gedrag is, in moeilijke situaties. Je leert hoe je jouw doel kunt bereiken, zonder dat je daarbij jezelf of een ander tekort doet.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor: mensen met een (licht) verstandelijke beperking • In regio: Zuid-Limburg • Wie kunnen deelnemen: vanaf 16 jaar <p>Doel Leren omgaan met boosheid en/of agressie</p> <p>Inhoud 15 bijeenkomsten. Per bijeenkomst worden een aantal nieuwe vaardigheden aangeleerd. Je krijgt hulpmiddelen om je boosheid onder controle te houden zoals ontspanningstechnieken en geheugensteuntjes.</p>
GRIP App De Waag	<p>Umberto Argese, behandelaar bij De Waag, gaat onderzoek doen naar de app GRIP. GRIP staat voor 'Goede Reactie Is Preventie' en is bedoeld als hulpmiddel voor cliënten met agressieproblematiek.</p> <p>Het onderzoek wordt onder 54 cliënten uitgevoerd binnen de zorglijn Huiselijk geweld op de Waag-vestigingen in Midden-Nederland. In 2017 werd bij De Waag de GRIP app in gebruik genomen. De app is ontwikkeld door Larissa Hoogsteder en Joan van Horn, beiden werkzaam bij De Waag. "Het doel van de app is om oplopende spanning of boosheid te signaleren. Op het moment dat je daar last van hebt, dan helpt de app je dat te herkennen en kun je een interventie doen die de boosheid vermindert of stress reduceert", vertelt Argese. "Dat kan bijvoorbeeld een afleidend spelletje zijn of een video met ademhalingsoefeningen om de boosheid onder controle te krijgen."</p>
Take a Break Moviera	<p>Take a Break is een ambulante en systeemgerichte interventie bij huiselijk geweld, ontwikkeld door Moviera.</p> <p>Kenmerkend is dat het gaat om een vrijwillig traject voor partners met of zonder kinderen. De interventie vindt zo dicht mogelijk bij huis plaats. Kinderen kunnen thuis blijven wonen, terwijl hulpverleners (een multidisciplinair team) in zes tot acht weken met het gezin bepalen op welke manier het geweld duurzaam kan worden gestopt. Er wordt in kaart gebracht waar de ruzies mee te maken hebben en wat er gebeurt als de ruzies leiden tot geweld. Er wordt een veiligheidsplan opgesteld, waarmee het gezin en hulpverleners aan de slag gaan.</p>

Naam	Doel en doelgroep
Blijvend Veilig – Een blijvend veilige basis creëren	<p>Blijvend Veilig is een team met leden van verschillende organisaties die samenwerken om het thuis weer veilig te maken. Blijvend Veilig is er voor individuele gezinsleden en het hele gezin. Blijvend Veilig is makkelijk bereikbaar en blijft in de buurt. Blijvend Veilig stuurt niet door. Alle hulp en kennis die nodig is om een gezin te helpen, zet Blijvend in of haalt Blijvend Veilig erbij. Zo wordt gezorgd voor een blijvend veilige basis voor iedereen in het gezin, van 0 tot 100 jaar. Blijvend Veilig is een samenwerking van Jeugdbescherming regio Amsterdam, Blijf Groep, Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming, Samen Doen, William Schrikker Stichting en gemeenten in Amsterdam-Amstelland. Blijvend Veilig zet in op en wordt getraind in de TOP-3 methodiek samenwerken voor veiligheid.</p>
Veilig Verder Teams regio Haaglanden	<p>‘Veilig Verder Team Huiselijk Geweld’ <i>‘Richt de begeleiding van gezinnen en huishoudens op het maken van veiligheidsafspraken en ook op praktische zaken’.</i></p> <p>Verschillende gemeenten binnen de regio Haaglanden werken met multidisciplinair kernteams bestaande uit het maatschappelijk werk, Veilig Thuis en GGZ. Deze teams spreken de (door politie aangemelde) gezinnen. Het kernteam werkt samen met andere organisaties die op afroep deel van het kernteam uitmaken. De veiligheid binnen het gezin of huishouden wordt door het kernteam in kaart gebracht met behulp van de methodiek Signs of Safety (SOS). Op basis daarvan wordt een plan van aanpak opgesteld. Kracht van deze aanpak is: hulpverleners zijn gelijktijdig aanwezig op bepaalde momenten om gezamenlijk met het gezin te spreken en samen met hen één plan van aanpak te maken, dat voor alle betrokkenen het kader vormt. Een belangrijke verandering is dat het gezin wordt betrokken in alle gesprekken en veiligheid én eigen kracht centraal staat.</p>

2 Specialistisch systeemgericht plegeraanbod

Naam	Doel en doelgroep
Project Integrale Behandeling en Begeleiding (PIBB)	<p>Het 'Project Integrale Behandeling en Begeleiding (PIBB)' bij huiselijk geweld in de regio Amsterdam-Amstelland richt zich op gezinnen waar structureel huiselijk geweld speelt en heeft als doel het duurzaam oplossen van huiselijk geweld en daarmee het doorbreken van patronen van intergenerationele overdracht. PIBB richt zich dus op het hele gezinssysteem, inclusief de plegers omdat het behandelen van de pleger noodzakelijk is voor het duurzaam oplossen van huiselijk geweld. PIBB is een unieke aanpak om huiselijk geweld te stoppen. 'De Waag vormt samen met Altra, Blijf en Bright GGZ één behandelteam tegen Huiselijk Geweld'</p> <p>PIBB is een voorbeeld van hulpaanbod in de fase van risico gestuurde zorg bij structureel geweld. Plegers met profiel van intieme terreur zijn uitgesloten. De hulp kan jarenlang ingezet worden als dat nodig is. Ouders krijgen eerst ondersteunen bij doorbreken van disruptieve patronen. Vaders worden ook altijd betrokken. Vrouwen worden beschermd in de vrouwenopvang en van daaruit worden mannen betrokken. Vrouwen gaan pas praten als zij veilig zijn. Pas vaak later hebben hulpverleners in de gaten dat vrouwen te maken hebben met controledynamiek van partner. Belangrijk dat vrouwenopvang bij PIBB aangehaakt is. Altijd eerst individueel gesprek met vrouw en man. Bij aanmelding gezinnen met jongere kinderen is valkuil dat aandacht alleen naar kinderen uitgaat die met het geweld te maken hebben en pas later naar de ouders. Die blijven dan onderbelicht.</p>
Carrouselgroep Eindhoven	<p>De Carrouselgroep Eindhoven bestaat uit groepsbijeenkomsten voor mannen die betrokken zijn bij huiselijk geweld. Wij (ver)oordelen niet; huiselijk geweld is een probleem in een relatie, die een systemische oplossing vraagt. Het is een groep waar mannen een luisterend oor vinden, hun ervaringen kunnen delen, maar ook handvatten aangereikt krijgen om beter met moeilijke situaties thuis om te kunnen gaan. Deelname is op vrijwillige basis. Georganiseerd door Reclassering Nederland. Mannen kunnen zich aanmelden en direct starten; wekelijks wordt een groep gedraaid; deelname is gratis; korte doorlooptijd (8 weken) en er is altijd overleg met de aanmelder en na afloop volgt een (kort)advies.</p>
Mannentegenagressie	<p>'Mannen tegen agressie' biedt een vervolg voor mannen na Niet meer door het lint. Mannen tegen agressie (MTA) is een zelfhulpgroep voor mannen die elkaar willen helpen hun agressie te beheersen. MTA is een initiatief van een aantal ex-deelnemers en therapeuten van 'Niet meer door het lint'. De ontwikkeling van MTA is ondersteund door de leefbaarheidssubsidie van de provincie Noord-Brabant.</p>

Naam	Doel en doelgroep
<p>Inzet ervaringsdeskundige voormalig plegers De Cirkel is rond*</p>	<p>In de regio West-Brabant wordt het team ervaringsdeskundigen van 'De Cirkel is Rond' uitgebreid met voormalig plegers. Ervaringsdeskundigen van 'De Cirkel is rond' werken samen met professionals van Veilig Thuis en Safegroup. Het kunnen doorbreken van ernstig langdurig geweld, vraagt om het ontwikkelen en uitvoeren in de praktijk van een systemische multidisciplinaire aanpak. In de visie van de regio West-Brabant maakt inzet van ervaringsdeskundigen naast professionals onderdeel uit van een hoopvolle werkwijze om ook plegers te motiveren tot het aanvaarden van hulp. Uitbreiding met ervaringsdeskundige voormalige plegers van het team van 'De Cirkel is Rond' heeft tot doel plegers te motiveren tot het aanvaarden van hulp waardoor de kans op structurele veiligheid in het gezin/huishouden wordt vergroot.</p>
<p>Inzet ervaringsdeskundigen ten behoeve van beroepskrachten en slachtoffers en plegers van geweld Maak kennis met onze onmisbare ervaringsdeskundigen Hart van Brabant</p>	<p>In het project 'Kwaliteit van het lokale veld voorop!' zet de regio Hart van Brabant in op het verhogen van de kwaliteit van de inzet van ervaringsdeskundigen, gericht op het geven van advies aan beroepskrachten en het bieden van een luisterend oor aan slachtoffers/plegers van het geweld.</p>
<p>Oranje huis aanpak</p>	<p>De aanpak combineert de opvang met systeemgerichte hulp aan het hele gezin. Er wordt gewerkt aan veiligheid, herstel en het duurzaam stoppen van het geweld. Gezinnen met uiteenlopende etnische, culturele en maatschappelijke achtergronden, die te maken hebben met huiselijk geweld en hiervoor een beroep doen op de vrouwenopvang. Blijf Groep, organisatie voor hulpverlening en opvang bij huiselijk geweld in Noord-Holland en Flevoland, voert de aanpak uit op al haar locaties. De Oranje huis aanpak is goed onderbouwd volgens de Erkeningscommissie.</p>

3 Plegeraanbod in samenwerking met ervaringsdeskundigen

Naam	Doel en doelgroep
Maatje achter de Voordeur	<p>Doel: gezinnen en huishoudens die te maken hebben (gehad) met huiselijk geweld en kindermishandeling steun bieden bij herstelproces. Richt zich zowel op slachtoffers als op plegers. De ervaringsdeskundigen die meewerken zijn aangesloten bij Moviera.</p> <p>Dit aanbod is volgens de erkenningscommissie effectieve interventies ‘goed beschreven’.</p>
De Cirkel is Rond West-Brabant	<p>Doel: gezinnen en huishoudens die te maken hebben (gehad) met huiselijk geweld en kindermishandeling steun bieden bij herstelproces. Richt zich zowel op slachtoffers als op plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling.</p> <p>Het team van ervaringsdeskundigen wordt ingezet in casuïstiek op verzoek van professionals van Veilig Thuis en Safegroup (vrouwopvang). Ook bieden ervaringsdeskundigen (voormalig plegers) chatdiensten en laagdrempelige inloop in de wijk aan.</p> <p>Evaluatieonderzoek is uitgevoerd door GGD West-Brabant en onderzoek naar ‘Maatschappelijk Rendement project De Cirkel is rond’ in opdracht van het landelijk programma GHNT (februari '21).</p>
De pleger in ons*	<p>Moviera ontwikkelt in samenwerking met de regio's West-Veluwe Vallei, Noord- en Oost-Gelderland, Utrecht en Arnhem-Achterhoek het project 'De pleger in ons' laagdrempelige hulp aan 'plegers' van huiselijk geweld. Doel is om met behulp van ervaringsdeskundigheid enerzijds aansluitende en laagdrempelige hulp van ervaringswerkers voor plegers te bieden (gericht op contact maken, motiveren en contact houden) en anderzijds de kennis en vaardigheden van professionals in het werken met plegers te verdiepen. Activiteiten die nu worden aangeboden zijn; workshops om nieuwe vaardigheden te leren in het omgaan met emoties, supportgroepen voor ondersteuning met lotgenoten en individuele ondersteuning en advies van 'plegers'. De workshop voor professionals gaat in op de houding en oordelen over plegers en de invloed op het handelen. Zodat de hulp aan plegers verbeterd kan worden. Successen die we tot nu toe zien; deelnemers ervaren de hulp als laagdrempelig, er wordt een doelgroep bereikt die eerst buiten beeld was. Deelnemers worden actief begeleid naar andere vormen van hulp. Deelnemers ervaren de hulp als aanvullend en ondersteunend op gespecialiseerde behandeltrajecten.</p>

Naam	Doel en doelgroep
Agressie, en daarna?	<p>Agressie, en daarna? Richt zich op situaties van agressie en geweld. Huiselijk geweld en seksueel geweld zijn de belangrijkste vormen hierin. Maar ook pesten en verbaal geweld, geweld op de werkvloer en internetpesten worden steeds belangrijker. In 2016 is Agressie, en daarna? Gestart als lotgenotengroep voor mensen die te maken hebben met agressie en geweld met name huiselijk geweld, zowel gericht op slachtoffers als op plegers. Mensen die behoefte hebben om te praten, te herstellen en het leven weer op te pakken kunnen terecht bij deze organisatie.</p> <p>Er zijn ook lotgenotengroepen die zich richten op nazorg. Een plek waar je na een behandeling nog wel terecht kunt met vragen uit de praktijk. Je kan je eigen batterij weer even opladen of je agressie veilig laten afvloeien. Ook wordt overbruggingszorg uitgevoerd door eerste opvang te bieden als er wachtlijsten zijn bij andere organisaties.</p>
Maak kennis met onze onmisbare ervaringsdeskundigen Hart van Brabant	<p>In het project 'Kwaliteit van het lokale veld voorop!' zet de regio Hart van Brabant in op het verhogen van de kwaliteit van de inzet van ervaringsdeskundigen, gericht op het geven van advies aan beroepskrachten en het bieden van een luisterend oor aan slachtoffers/plegers van het geweld.</p>

4 Interventies (bij afweging) samenloop Zorg en straf

Naam interventie/moment	Toelichting doel en doelgroep:
Benutten Actieoverleg plegers in vrijwillig traject	<p>Het Actieoverleg is een overleg bedoeld voor vroegtijdige afstemming bij casuïstiek waarbij sprake is van spoed, samenloop straf en zorg en of een multi-probleemsituatie waarbij er een intersectoraal en tactisch plan van aanpak opgesteld wordt. Aan het overleg nemen in ieder geval politie, Openbaar Ministerie en Veilig Thuis deel en waar nodig ook de Raad voor de Kinderbescherming en de reclassering. Het belangrijkste doel is om de veiligheid voor alle betrokkenen, burgers en professionals te borgen en de eerste interventies en onderzoekshandelingen veilig, snel en doeltreffend in te zetten. Tijdens het overleg worden de signalen en de beschikbare informatie gedeeld, vindt er gezamenlijk duiding plaats op de problematiek en stemmen de partners de activiteiten op zowel het onderzoek als de interventies met elkaar af. Deze worden opgenomen in het onderzoeks- en veiligheidsplan.</p> <p>Bron: Bundel Actieoverleg VNG.</p>

Naam interventie/moment	Toelichting doel en doelgroep:
Inschakelen reclassering voorfase huisverbod door gemeente	<p>Burgemeesters kunnen een huisverbod opleggen aan plegers van huiselijk geweld op basis van de Wet tijdelijk huisverbod. In enkele gemeenten in Oost Nederland verzoekt de gemeente aan de reclassering in de voorfase van het huisverbod inzet van de reclassering ten behoeve van hulp aan de pleger. De reclassering kan adviseren over het opleggen van het huisverbod, evenals de haalbaarheid en de invulling ervan. Dit doet de reclassering op basis van een opdrachtverstrekking door de gemeente waarvoor de gemeente de reclassering extra betaalt. Ook kan de reclassering op verzoek van de gemeente een training Partnergeweld (BORG) BORG-training of een behandeling in het kader van het huisverbod adviseren. De reclassering betreft daarbij hulpverleners, familie en vrienden om samen afspraken te maken. Door deze aanpak tracht de reclassering de vicieuze cirkel van geweld in het gezin te doorbreken en nieuwe slachtoffers te voorkomen. Reclassering zoekt vaak overleg met Veilig Thuis om samen te bespreken welke aanpak nodig is. De eigen bijdrage voor de pleger kan een belemmering zijn om deel te nemen aan de BORG-training. Dat kan een nadeel zijn. Bovendien richt de BORG-training zich alleen op de pleger en niet op de andere gezinsleden.</p>
Spreekuur huiselijk geweld Reclassering en Veilig Thuis	<p>Er lopen twee pilots ‘Gezamenlijk spreekuur Veilig Thuis en reclassering’. Dit spreekuur vindt nog in het vrijwillig kader plaats maar er is een link met het strafrecht via ZSM: Voorbeeld ZSM Huiselijk Geweld Noord- en Midden-Limburg</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is een aanhouding geweest; • OM neemt beslissing wel/niet vervolgen; • Reclassering spreekt pleger; • Veilig Thuis spreekt slachtoffer. <p>In de twee pilots ‘Spreekuur huiselijk geweld’ in Oost-Nederland en Oost-Brabant, wacht het OM, in het geval van geen acuut onveilige situatie, met het nemen van een besluit bij huiselijk geweld zaken totdat de reclassering samen met Veilig Thuis, binnen twee weken na aanhouding met verdachten (en gezinsleden) heeft gesproken en aan het OM kan adviseren welke strafrechtelijke afdoening wenselijk is. De kracht van het spreekuur huiselijk geweld is dat verdachten sneller in beeld komen bij de reclassering en dat de juiste ondersteuning of toezicht eerder kan worden ingezet, zodat de inzet van straf- en zorginterventies aan kracht winnen. In 2019 zijn deze pilots van start gegaan. De bedoeling was dat in 2020 twee nieuwe regio’s met deze werkwijze zouden gaan werken (regio Noord-Nederland en een tweede arrondissement). Dit is vanwege COVID-19 opgeschort. In 2020 is een businesscase uitgevoerd van de impact van het ideale werkproces huiselijk geweld op ZSM voor de reclassering. Op basis daarvan wordt besluitvorming gestart over mogelijk structurele inzet. Daarbij wordt ook de evaluatie van de pilots betrokken en de opgedane ervaringen met de werkwijze huiselijk geweld op ZSM.</p> <p>Gaat de pleger na bespreking op ZSM door naar het vrijwillig ‘kader’, dan is er weinig aanbod voor plegers na ZSM. Het advies aan gemeenten is om na ZSM laagdrempelige interventie(s) beschikbaar te hebben (in te kopen) te hebben voor plegers zodat dit moment beter benut kan worden. [Mogelijk aanbod: gespecialiseerd maatschappelijk werk, interventies als ‘Mannen tegen agressie’, inzet van laagdrempelige systeemgerichte, outreachende hulp zoals ontwikkeld wordt door de regio Flevoland. Een paar kenmerken noemen waaraan deze hulp moet voldoen].</p>

Naam interventie/moment	Toelichting doel en doelgroep:
Vervolg hulp na Huisverbod Plegeraanpak-Flevoland-Outreaching-en-Betrokken*	In de regio Flevoland gaan Reclassering Nederland, de Blijf Groep en de Zorggroep Oude en Nieuwe Land gezinnen die na afloop van een tijdelijk huisverbod samen (geweldloos) verder willen, langer begeleiden door een gezamenlijke voortzetting van de systeemgerichte aanpak. Hierbij wordt tevens een ervaren vrijwilliger als 'buddy' ingezet. De systeemgesprekken met het eerste gezin zijn gestart. De ervaringen worden opgenomen in de aanpak van volgende gezinnen. Hiertoe is een methodiek in ontwikkeling.
Reclassering en Veilig Thuis trekken samen op bij detentiefasering	Als een tot een gevangenisstraf veroordeelde dader voor huiselijk geweld en/of kindermishandeling vrijkomt is het van belang dat Reclassering en Veilig Thuis samen een plan maken ruim voordat de gedetineerde vrij komt. Een dader van intieme terreur gaat vaak ook nog vanuit detentie zijn of haar gang jegens het slachtoffer. Het is in sommige gevallen mogelijk dat een gedetineerde geleidelijk aan meer externe vrijheden verkrijgt binnen de detentie (detentiefasering). Omdat de Reclassering een taak heeft in de detentiefasering kan die worden afgestemd binnen een integrale aanpak mits de reclassering nauw contact onderhoudt en afstemt met de andere professionals binnen de systeemgerichte aanpak.

5 Interventies (en hulpaanbod) ingedeeld op basis van effectiviteit

Wat is een interventie?

Om huiselijk geweld en kindermishandeling te stoppen en de gevolgen ervan zo veel mogelijk te beperken, bestaan er verschillende interventies en middelen die ingezet kunnen worden. Interventies en middelen zijn methoden en technieken die ingezet worden om het gedrag van een persoon (pleger en/of slachtoffer) te veranderen en zijn of haar omstandigheden te beïnvloeden (Snippe & Van der Molen, 2019). Een interventie heeft dus tot doel de huidige situatie van een persoon en/of omgeving te veranderen. Interventies kunnen gericht zijn op het kind, de ouders, het gezin of op verschillende betrokkenen tegelijkertijd. De verschillende soorten interventies die ingezet kunnen worden bij huiselijk geweld en kindermishandeling zijn onder te verdelen in vier categorieën, namelijk:

- beschermingsinterventies;
- hulp- en zorgverlenende interventies;
- bestuurlijke interventies;
- strafrechtelijke interventies.

In deze QuickScan beperken we ons tot het beschrijven van de verschillende vrijwillige- en bestuursrechtelijke interventies die ingezet kunnen worden bij huiselijk geweld en kindermishandeling. Hiertoe behoren de hulp- en zorgverlenende interventies en bestuurlijke interventies. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat in veel gevallen dezelfde interventie ingezet kan worden in een strafrechtelijk-, civiel- en vrijwillig 'kader'. Indien sprake is van deze overlap, wordt dit in onderstaande schema's benoemd. Vanuit de ontwikkelagenda 'Veiligheid Voorop!' is gewerkt aan een overzicht van een [Interventiepalet](#) voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling waarop alle categorieën interventies staan beschreven.

Naam interventie	Interventie grond	Doel	Doelgroep	Uitvoering door	Effectiviteit ¹³
VoorZorg	Vrijwillige interventie	Terugdringen van het risico op kindermishandeling	Jonge aanstaande moeders die te maken hebben met een opeenstapeling van risicofactoren, zoals bijvoorbeeld een laag opleidingsniveau, huiselijk geweld, beperkte affectieve en pedagogische vaardigheden, etc.	Opgeleide VoorZorg-verpleegkundigen	Effectief volgens goede aanwijzingen
Stopgesprek politie	Vrijwillige interventie	Stopgesprek voeren om escalatie van stalking te voorkomen en stalking te stoppen	Plegers/personen die zich schuldig maken aan stalking	Politie (wijkagent)	Niet getoetst
Tijdelijk huisverbod	Bestuurlijke interventie	Afkoelingsperiode voor de pleger waarbinnen de nodige hulpverlening op gang kan worden gebracht en escalatie kan worden voorkomen	Een meerderjarige pleger of vermoedelijk pleger van huiselijk geweld en/of kindermishandeling	Burgemeester of een door de burgemeester gemandateerde hulpofficier van justitie (HOvJ)	Niet van toepassing. Er is wel een landelijk effectiviteitsonderzoek naar het huisverbod gedaan. ¹⁴
Gebiedsverbod/wijkverbod	Bestuurlijke interventie	Voorkomen van overlast door bepaalde personen in een specifiek gebied gedurende een bepaalde periode	Personen die ernstige hinder hebben veroorzaakt of strafbare feiten hebben begaan	Burgemeester, rechter of officier van justitie (OvJ) op basis van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) of artikel 172a Gemeentewet	Niet van toepassing
Meldplicht¹⁵	Bestuurlijke interventie	Voorkomen van overlast door bepaalde personen in een specifiek gebied	Personen die ernstige hinder hebben veroorzaakt of strafbare feiten hebben begaan	Burgemeester op basis van artikel 172a Gemeentewet	Niet van toepassing

¹³ De Erkenningscommissie spreekt over drie soorten effectieve interventies: 1) effectief volgens eerste aanwijzingen, 2) effectief volgens goede aanwijzingen en 3) effectief volgens sterke aanwijzingen. Zie hiervoor ook: <https://www.nji.nl/nl/Erkenning-van-interventies-Criteria-voor-gezamenlijke-kwaliteitsbeoordeling-2019-2022.pdf>

¹⁴ Regioplan. 2013. Uit deze evaluatie komt naar voren dat het huisverbod een effectieve interventie kan zijn, onder bepaalde omstandigheden. Die conclusie wordt niet ondersteund door het WODC dat een jaar later ongeveer keek naar de recidive alleen op basis van justitiële gegevens. Oftewel: als je al het herhaald geweld meeneemt dat bekend is in de keten, lijkt het huisverbod effectiever te zijn dan geen huisverbod opleggen, maar als je alleen naar de strafrechtelijke vervolging kijkt zie je dat verschil in recidive na huisverboden niet.

¹⁵ Meldplicht wordt niet vaak ingezet om direct het risico op huiselijk geweld en kindermishandeling af te nemen/te stoppen. Wel kan deze interventie helpen bij het terugdringen/stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling, bijvoorbeeld als er al een dossier is omtrent stalking/overlastgeving. Dit soort interventies kunnen dienen als bijvangst voor een dossier/inzetten van andere interventies, maar hebben op zichzelf niet tot doel het stoppen en terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Naam interventie	Interventie grond	Doel	Doelgroep	Uitvoering door	Effectiviteit ¹³
Crisismaatregel	Bestuurlijke interventie	Voorkomen van het escaleren van een dreigende situatie waar gevaar ernstig dreigt voor de persoon zelf of zijn/haar omgeving	De Wvggz regelt de voorwaarden voor zorg en eventuele opname bij psychische problemen. De wet biedt meer instrumenten voor zorg op maat: verplichte zorg zo kort als mogelijk en zo lang als noodzakelijk. Uitgangspunt blijft dat iemand alleen na het oordeel van een rechter tegen zijn wil opgenomen kan worden.	Burgemeester	Niet van toepassing
Families First	Deels vrijwillige, deels civiel-rechtelijke interventie	Crisis in gezinnen oplossen en veiligheid in gezin vergroten om zo uithuisplaatsing te voorkomen	Gezinnen die in een acute crisissituatie verkeren waarbij uithuisplaatsing van één of meerdere kinderen uit het gezin dreigt	Speciaal opgeleide gezinsmedewerker van Families First	Effectief volgens eerste aanwijzingen
Signs of Safety	Deels vrijwillige, deels civiel-rechtelijke interventie	Creëren van een veilige (opvoed) situatie voor het kind, waarbij duidelijk is welk concreet gedrag van ouders en netwerk nodig is om het kind te beschermen tegen dreigend gevaar	Gezinnen waarin kindermishandeling wordt vermoed of is gesignaleerd. SoS richt zich primair op het kind en kent dus juist het risico dat niet goed genoeg naar de problematiek van ouders gekeken wordt/daarmee aan de slag wordt gegaan.	Bureau Jeugdzorg, Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming, GI's, diverse GGZ instellingen	Goed onderbouwd
Oranje huis aanpak	Vrijwillige interventie	De aanpak combineert de opvang met systeemgerichte hulp aan het hele gezin. Er wordt gewerkt aan veiligheid, herstel en het duurzaam stoppen van het geweld.	Gezinnen met uiteenlopende etnische, culturele en maatschappelijke achtergronden, die te maken hebben met huiselijk geweld en hiervoor een beroep doen op de vrouwenopvang.	Blijf Groep, organisatie voor hulpverlening en opvang bij huiselijk geweld in Noord-Holland en Flevoland, voert de aanpak uit op al haar locaties.	Goed onderbouwd
Niet meer door het lint	Vrijwillige interventie	Verminderen van agressief gedrag en het versterken van probleemoplossend vermogen	Mannen of vrouwen met agressieproblematiek (sekse homogene groepen)	Reguliere geestelijke gezondheidszorg (GGZ WNB, GGZBreburch, GGzE), in dienstverlening aan mensen met verstandelijke beperking (Amarant) en binnen PI Breda en SOM Amsterdam	Goed onderbouwd

Naam interventie	Interventie grond	Doel	Doelgroep	Uitvoering door	Effectiviteit ¹³
Multidimensionele familie-therapie (MDFT)	Deels vrijwillige, deels civiel-rechtelijke interventie	Jongere helpen een leven te leiden waarin probleemgedrag, zoals geweld en agressie in huiselijke kring, verdwijnt of afneemt	Jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar met vaak meervoudig probleemgedrag zoals crimineel gedrag (bijvoorbeeld geweldsdelicten), verslavingen, spijbelen en die daarnaast gedrags- en psychische stoornissen vertonen	Hulpverleners opgeleid door de MDFT Academie	Effectief volgens sterke aanwijzingen
Multisysteemtherapie (MST)	Deels vrijwillige, deels civiel-rechtelijke interventie	Terugdringen van ernstige gedragsproblemen en de omgeving en familie van de jongere in staat stellen eventuele toekomstige problemen zelfstandig het hoofd te bieden. Daarnaast voorkomen uithuisplaatsing	Jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar met ernstig antisociaal/grensoverschrijdend gedrag, zoals agressie, spijbelen, plegen van delicten, drugsgebruik, omgang met verkeerde vrienden/ouders/familie, etc. waarbij uithuisplaatsing dreigt	MST-therapeut	Effectief volgens sterke aanwijzingen
Multifocus	Deels vrijwillige, deels civiel-rechtelijke interventie	Doorbreken van de geweldsspiraal in een gezin met behoud of herstel van onderlinge relaties	Gezinnen met complexe, meervoudige problematiek waarbij eerdere meldingen van huiselijk geweld bekend zijn, het risico van escalatie of herhaling van geweld hoog wordt ingeschat en/of eerdere, reguliere hulpverlening gericht op de aanpak van huiselijk geweld is vastgelopen	Intensief casemanager in samenwerking met ketenpartners die worden geselecteerd op basis van de (latente) hulpvraag van gezinnen	Goed onderbouwd
Agressie-regulatie op Maat Ambulant	Deels vrijwillige, deels civiel-rechtelijke interventie	Terugdringen van agressieproblematiek	Jongeren in de leeftijd van 16 tot 24 jaar met een forse agressieproblematiek	Hulpverlening	Effectief volgens eerste aanwijzingen
Agressie-regulatie op Maat Residentieel	Deels vrijwillige, deels civiel-rechtelijke en strafrechtelijke interventie	Zelfbeheersing van jongeren verbeteren om zo de kans op recidive te verkleinen	Jongeren in de leeftijd van 16 tot 24 jaar met (ernstige) agressieproblematiek en een matig tot hoog recidiverisico	Hulpverlening	Effectief volgens eerste aanwijzingen
Mediation	Vrijwillige interventie	Met verschillende partijen op een gelijkwaardige manier tot een oplossing komen	Partijen die vrijwillig mee willen werken aan een mediation-traject	Mediator	Niet beoordeeld door Erkenningscommissie
De Aanpak	Vrijwillige interventie	Geweld in partnerrelatie stoppen, verwerking op gang brengen en bevordering van actieve participatie van beide ouders in de opvoeding en zorg voor hun kinderen	Heteroseksuele partners bij wie sprake is van geweld door de mannelijke partner en waarvan de vrouw een beroep heeft gedaan op de vrouwenopvang	Hulpverleners, opgeleid door Movisie en De Waag	Niet beoordeeld door Erkenningscommissie

Naam interventie	Interventie grond	Doel	Doelgroep	Uitvoering door	Effectiviteit ¹³
Eigen kracht conferentie	Vrijwillige interventie	Plan van aanpak maken met draagvlak van een brede kring, waarmee problemen rondom het opvoeden en opgroeien van kinderen opgelost, verminderd of draaglijk gemaakt kunnen worden	Gezinnen die problemen ervaren in de ontwikkeling en/of opvoeding van hun kind en die samen met hun sociale netwerk een plan willen opzetten om de problemen op te lossen, te verminderen of draaglijk te maken	Eigen Kracht Centrale	Niet beoordeeld door Erkenningscommissie
Geweldloos verzet in gezinnen	Vrijwillige interventie	Einde maken aan het gewelddadige of anderszins destructieve gedrag van kinderen zonder dat dit tot escalatie leidt	Kinderen, jongeren en jongvolwassenen in de leeftijd van 4 tot ongeveer 25 jaar die gewelddadig of zelfdestructief gedrag vertonen	Instellingen die een aanbod hebben voor gezinstherapie, waaronder maatschappelijk werkorganisaties, jeugdzorg en geestelijke gezondheidszorg	Niet beoordeeld door Erkenningscommissie
Caring Dads	Deels vrijwillige, deels strafrechtelijke interventie	Terugdringen van (het risico op) kindermishandeling door de vader en/of het getuige zijn van huiselijk geweld van de vader tegen hun moeder, om daarmee de ontwikkelingskansen van de kinderen en hun mogelijkheden tot herstel van eventueel opgelopen schade te vergroten	Vaders die pleger zijn (geweest) van partnergeweld en/of kindermishandeling	Caring Dads trainers	Goed onderbouwd

6 Overige initiatieven plegeraanpak

Project Rotterdam-Rijnmond*

Doel project:

Eerder en beter bereiken plegers vrijwillig kader voor huiselijk geweld incl. seksueel geweld.

Door:

- Screening (wat is nodig?)
- Realisatie passend aanbod (aanvullend nieuw aanbod)

Eerder betrekken pleger en zijn systeem: verwachting dat pleger gemotiveerder is en uitval en uiteindelijk kans op recidive lager zal zijn. Eventueel inkoop nieuw laagdrempelig hulpaanbod organiseren, gemakkelijk te vinden, met geringe financiële gevolgen voor de afnemer.

Nodig:

Contact met plegers, motivatie van plegers om mee te gaan werken aan vroegdiagnostiek, motivatie plegers voor hulp, contact met hulpverlenersinstanties en ervaringsdeskundigen om te komen tot voorwaarden waaraan het hulpaanbod moet voldoen en beschikbaarheid van passend aanbod.

Bijlage 3. Aandacht voor gender in het vrijwillig hulpaanbod voor plegers

Deze bijlage is opgesteld door Regioplan

Doel:

Onderstaande aandachtspunten zijn bedoeld om gemeenten te helpen een plegeraanbod HGKM in het vrijwillig kader te organiseren dat voldoende aandacht besteedt aan gender als oorzaak van HGKM.

→ Meer informatie over de rol van gemeenten bij het realiseren van voldoende aandacht voor gender in de aanpak van HGKM is te vinden in de aandachtspunten van Regioplan voor gemeenten.

Afwegingen

Welke vragen moet een gemeente zichzelf stellen om tot een gendersensitief plegeraanbod in het vrijwillig kader te komen? Onderstaand kader bevat op vijf thema's vragen die gemeenten zichzelf kunnen stellen bij het waarderen van beschikbaar aanbod voor plegers.

- **Normering van het geweld:** wordt het plegen van HGKM geproblematiseerd en genormeerd?
- **Erkenning van slachtofferschap en voorkomen revictimisatie:** wordt in het plegeraanbod voorkomen dat het slachtoffer medeverantwoordelijk wordt gemaakt door de hulp aan de pleger?
 - Is men bijvoorbeeld alert op de druk die partnersgesprekken op het slachtoffer kunnen leggen, zeker waar sprake is van controle door de pleger en/of afhankelijkheid van het slachtoffer?
 - Wordt voorkomen dat het eventuele aandeel van het slachtoffer in het geweld gelijkgeschakeld wordt met het aandeel van de pleger?
- **Risicofactoren:**
 - is er aandacht voor de verwachtingen die mannen en vrouwen van zichzelf en van elkaar hebben en hoe die kunnen leiden tot geweld (motieven)?
 - is er expliciet aandacht voor de rol van afhankelijkheden, macht en controle in de relatie waarin het geweld gepleegd is?
 - en voor de samenhang daarvan met gender?
 - worden sterk controlerende vormen van geweld herkend en geproblematiseerd?
 - is er aandacht voor de invloed op de relatie tussen pleger en slachtoffer van zaken als de ouderrol, echtscheiding, werkloosheid en sociaal isolement?
 - is er in de hulpverlening en ondersteuning voldoende aandacht voor m/v verschillen in alcoholmisbruik, psychiatrische of persoonlijkheidsproblematiek en de risico's voor geweld die daaruit voort kunnen komen?

- **Alertheid op stereotypering:**
 - is er voldoende aanbod voor plegers die niet aan de stereotiepe verwachtingen en rolpatronen voldoen?
 - worden plegers die tevens vader zijn ook actief aangesproken op hun rol als vader?
- **Kennis en vaardigheden:**
 - Beschikken de uitvoerend professionals over voldoende basisvaardigheden voor hulpverlening bij huiselijk geweld om de relatie tussen gender, macht en afhankelijkheden met geweld te erkennen en te herkennen en er adequaat op te handelen?
 - Herkennen en benoemen professionals patronen van intergenerationele overdracht van geweld, worden ze in hulpverleningstrajecten meegenomen?

Kwaliteit

Gemeenten kunnen bovenstaande vragen gebruiken om kwaliteitseisen te stellen aan aanbieders. Kwaliteitseisen kunnen voortbouwen op de volgende basis:

- 1 Al het aanbod moet systeemgericht zijn, dat wil zeggen: de problematiek plaatsen in het bredere kader van de relaties, relatiedynamiek en patronen tussen alle betrokken in het cliëntsysteem. De geldt ook voor individueel plegeraanbod in vrijwillig kader: het werken met de pleger gebeurt in de context van een systeemgerichte aanpak.
- 2 Binnen een systeemgerichte aanpak is aandacht voor alle factoren die leiden tot het ontstaan en voortduren van het geweld. Gender (de sociaal-culturele rollen die zijn verbonden aan man- en vrouw-zijn, en de verwachtingen en verschillen in macht & afhankelijkheid die daaruit voortvloeien) is één van die factoren en behoort dus aandacht te krijgen in alle aspecten van het aanbod: vanaf de intake en analysefase en gedurende de gehele behandeling.
- 3 Bewustwording van de rollen, verwachtingen en patronen die voortvloeien uit gender en hoe die kunnen leiden tot geweld is één van de behandeldoelen.

Accounthouderschap

Gemeenten voeren periodiek het gesprek met aanbieders over de uitvoering en de resultaten van het aanbod. In deze gesprekken dient de kwaliteit van de dienstverlening aan bod te komen. Onderstaande aandachtspunten helpen om dat gesprek te voeren en daarin óók aandacht voor gender te hebben:

- Uitvoerend professionals beschikken over de basisvaardigheden voor hulpverlening bij HGKM: empathisch vermogen, het vermogen om grenzen te stellen, gendersensitiviteit, flexibiliteit, structuur bieden, inschattingen kunnen maken van gevaar, werken aan veiligheid.
- De mate van methodisch handelen: wordt gebruik gemaakt van beschreven methodieken? Op welke manier besteden die aandacht aan gender, als onderdeel van diversiteit en voorwaarde voor maatwerk? Zijn ze goed onderbouwd of zelfs bewezen effectief?
- De invulling van de begrippen eigen kracht en zelfredzaamheid: in het kader van huiselijk geweld impliceert dit ook onafhankelijkheid en zelfbeschikking. De inzet van het sociaal netwerk mag er niet toe leiden dat onwenselijke afhankelijkheden in stand blijven of juist ontstaan.
- Aandacht voor de rol van gender in de intergenerationele overdracht van huiselijk geweld: herkennen en benoemen professionals deze patronen, worden ze in hulpverleningstrajecten geadresseerd?
- Aandacht voor complexe scheiding en voor ex-partnergeweld: herkennen professionals typische vormen van ex-partnergeweld, zoals psychisch geweld via de kinderen, het verstoren van de ouder-kindrelatie, kinderen partij maken in het geschil, strijd om de omgangsregeling en signalen van kindontvoering? Kunnen zij die bespreekbaar maken?
- Verantwoording: hoe maken aanbieders de resultaten van het aanbod inzichtelijk? Hoe leggen zij daarbij het verband tussen oorzaken/ risicofactoren (waaronder aan gender gerelateerde opvattingen) en stabiele veiligheid?

Meer info

Nationaal Programma 'Geweld hoort nergens thuis'

Bezoekadres: Parnassusplein 5, 2511 VX Den Haag

Postadres: Postbus 20350, 2500 EJ Den Haag

www.vng.nl/geweldnergensthuis

info@geweldnergensthuis.nl

Dit is een uitgave van

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Juli 2021